

SPRAWOZDANIE DYREKCJI

C. K. WYŻSZEJ SZKOŁY REALNEJ

W KRAKOWIE

ZA ROK SZKOLNY 1892.

XVII.

—••• T R E Ś Ć. •••—

1. **Franciszek Tondera.** DELESSERIA MORTIMERI TONDERA n. sp.
Nowy gatunek wodorostu z formacyi węglowej.
2. **Dyrektor Dr. Hugo Zathey.** Wiadomości szkolne.

KRAKÓW.

NAKŁADEM FUNDUSZU NAUKOWEGO.

W Drukarni A. KOZIAŃSKIEGO.

1892.

DELESSERIA MORTIMERI, TONDERA *n. sp.*

NOWY GATUNEK WODOROSTU
Z FORMACYI WĘGLOWEJ.

Jakkolwiek obfite, a w gatunki i rodzaje bogate wodorosty w różnych formacjach geologicznych istnieć mogły, to przecież dotychczas liczba należycie wykazanych a dokładnie oznaczonych wodorostów jest szczupłą. Pochodzi to z dwu powodów: raz, że największa ilość wodorostów z dawniejszych formacyj znikła dla nas bez śladu; powtórę, że te które się zachowały w odciskach, mało posiadają danych do naukowego opracowania i należytego ustawienia w system dziś żyjących wodorostów: te ostatnie bowiem klasyfikuje się przeważnie według sposobu rozmnożenia i owocowania, a organa rozmnażania są przeważnie na odciskach niedostrzegalne.

Dlaczego przeważna ilość wodorostów kopalnych nie pozostawiła śladów po sobie, łatwo jest zrozumiałem. Pospolicie bowiem tkanki ich okazują bardzo małą odporność na działania mechaniczne, są pulchne i przesycone wodą, co sprawia łatwe ich niszczenie się i rozpadanie w drobne cząsteczki zwłaszcza że żyją w wodzie, która ich rozkład chemiczny przyspiesza. Stądto pochodzi, że wodorosty takie prądem wód unoszone zniszczyły się prędko i odcisków po nich nie mamy.

Inne wodorosty posiadają tkankę sztywniejszą, bardziej zbitą, czasem prawie o chrząstkowatej budowie i sztywności; plecha ich jest przytem zwykle wielowarstwową, grubą, skórzastą, posiada niekiedy jakby łodygi i liście, na których widać ślad nerwu środkowego. I te wodorosty poddane z biegiem czasu wielokrotnemu miażdżeniu i przerzucaniu po największej części nie dały odcisków i tylko w dogodnych warunkach, n. p. na ilach, glinkach lub wapieniach się zachowały. Odciski takie są bardzo często nie do oznaczenia; troskliwi jednak badacze nie chcieli i takich odcisków pomijać bez oznaczenia, wiedząc, jak trudno o dokładny i wyraźny odcisk, czem sprowadzili na siebie może tylko niekiedy słuszny zarzut, jaki im robi HALL¹⁾, mówiąc: „*It has been the habit to refer to vegetable origin all those fossil bodies of the older strata, which have in their general aspect, their habit or mode of growth, some similarity to plants; and in which no organic structure can be detected, beyond sometimes the external markings*».

O wodorostach opisanej budowy w dalszym ciągu rozprawki wspomnę.

¹⁾ J. HALL. Natural history of New York. Part VI. Palaeontology v. 2. p. 18.

Przeważna jednak ilość dobrze zachowanych odcisków wodorostów pochodzi jeszcze z innego działu. Rośliny te, chociaż mikroskopowo drobne, swą mnożnością i mnogością w pojawianiu się sprawiły, że z nich powstały w różnych formacjach geologicznych i dziś jeszcze się wytwarzają całe pokłady, znane pod nazwą trypli, łupku do polerowania i t. d. Tkanki tych wodorostów, należących do rzędu *Bacillariaceae* czyli *Diatomaceae*, posiadają wielką odporność na czynniki chemiczne i mechaniczne, gdyż w ściance ich znajduje się szkielet siatkowatej budowy złożony z krzemionki. Mineral ten w swej postaci niekrystalicznej słabo rozpuszczalny w wodzie słodkiej czy słonej, rozpuszcza się daleko silniej w wodzie zakwaszonej bezwodnikiem węglowym. Ponieważ zaś skutkiem procesu życiowego bezwodnik węglowy w roślinach się wytwarza, przeto wodorosty, pochłaniając wodę, zawierającą nieznaczny procent krzemionki, zagęszczają tę krzemionkę wewnątrz swego organizmu. Woda uchodząca z ciała przez ściankę komórkową dostaje się znowu w przestrzeń bez kwasu węglowego, skutkiem czego krzemionka osadza się w ściance w postaci siatkowatego szkieletu. Ten twardy szkielet jest tedy przyczyną dobrego przechowania się okrzemków.

Diatomaceae żyją w rozmaitych wodach. Jedne tylko się utrzymują w wodach słodkich, inne w wodach i kałużach na płaskich brzegach morskich, gdzie woda jużto słona jużto słodka je napelnia, nareszcie jeszcze inne właściwe są wodom słonym. Ta okoliczność pozwala z łatwością przy pomocy mikroskopu rozstrzygnąć, czy pewne pokłady, których powstanie nam nieznane, są pochodzenia morskiego, czy słodkowodnego. Kopalne *Diatomaceae* opracował EHRENBURG w swym pomnikowym dziele, zatytułowanym Mikrogeologia. Pokazało się, że niektóre gatunki przetrwały bez zmiany od dawniejszych formacji geologicznych aż do naszych czasów, niektóre zamarły i wyginęły dosyć szybko, nareszcie inne właściwe są dopiero najnowszym pokładom. Liczba wszystkich gatunków razem wziętych przenosi 1500. Rodzaje, które wybitnie do utworzenia pokładów się przyczyniły, są następujące: *Coccinodiscus*, *Eunotia*, *Cymbella*, *Fragillaria*, *Diatoma*, *Synedra* i inne. Po raz pierwszy pojawiły się *Diatomaceae* w formacji kredowej.

Oprócz okrzemków posiadają i inne wodorosty szkielet, ale wapienny i to nie w ściankach samych, lecz przeważnie na ich powierzchni. Pokrywa taka podobnie się wytwarzała, jak szkielet krzemionkowy. Węglan wapniowy w wodzie niezakwaszonej nader trudno się rozpuszcza; kiedy jednak zetknie się z wodą zawierającą bezwodnik węglowy, przechodzi w węglan wapniowy pierwszorzędny $(\text{CO}_3\text{H})_2\text{Ca}$, który jako łatwiej rozpuszczalny przechodzi w roztwór. Wodorost zatem wydzielający bezwodnik węglowy, posiada w swym organizmie zagęszczony roztwór wapienia. Skoro jednak woda, zawierająca ten roztwór, wychodzi na powierzchnię wodorostu, utracą bezwodnik węglowy, skutkiem czego węglan wapniowy pierwszorzędny przemienia się w węglan wapniowy drugorzędny CO_3Ca a tenże osadza się na wodoroscie w postaci powłoki nieraz dochodzącej znacznej grubości. Wodorosty takie już za życia skamieniałe przechowują się znakomicie, a sięgają

daleko bardziej odległych formacyj jak okrzemki, gdyż pojawiają się już w wapieniu węglowym. Przynależą one głównie do rodziny *Lithothamnieae*, jak wykazali badacze UNGER²⁾ i GÜMBEL³⁾; między innymi powiada UNGER, mówiąc o *Nullipora ramosissima* REUSS: „Wie überrascht war ich, in den Dünnschliffen derselben die ganz vollkommen gut erhaltene Structur der *Lithothamnieen* und *Lithophyllon* wieder zu finden. Man sieht auf dem, dem Aste parallelen Schnitte eine wundervoll regelmässige Anordnung der Gliederröhren, deren einzelne Glieder sich hier wie bei *Lithothamnium expansum* PHILL. zu wirklich gesonderten, nur noch reihenförmig aneinander hängenden Fäden ausgebildet haben. Es stellt sich somit zweifellos heraus, dass die *Nullipora ramosissima* REUSS weder ein thierischer Organismus, noch eine Stalactitenbildung, sondern eine Pflanze ist“.

GÜMBEL odróżnił dwanaście gatunków, przy których jednak nie forma zewnętrzna przy oznaczeniu w grę wchodzi, lecz długość i szerokość komórek uwzględnioną być winna.

Postać *Lithothamniów* jest powszechnie dwojaka: albo tworzą one powłoki, skąd poszła nazwa *Lithophyllum* PHILL., albo też postać ich jest krzaczkowatą. Występują one licznie i gromadnie w trzeciorzędzie niekiedy tak obficie, że niektóre warstwy wyłącznie prawie z nich się składają. Tak np. wapień litawski czyli nulliporowy z okolicy Wiednia, wapień nulliporowy z Algieru; nadto w tak zwanym marmurze granitowym formacyi nummulitowej i we wszystkich wapieniach nulliporytowych. W formacyi kredowej zastąpione są *Lithothamnie* w wapieniu pizolitowym paryskim; nie rzadko pojawiają się także jurajskich wapieniach, zwłaszcza w górnych pokładach.

Do tego rodzaju skamielin należą także odciski rodzaju *Chara*. Ścianki tego wodorostu, zwłaszcza starsze, pokrywają się warstwą wydzielonego procesem życiowym wapienia. Uwagi godną jest tu jeszcze ta okoliczność, że wodorost ten, podobnie jak skrzypy, najmniej z biegiem wieków doznał zmiany pod wpływem zewnętrznych czynników i zachował się w prawie niezmienionej postaci od dawnych aż do naszych czasów. Najlepiej jednakże z rodzaju tego zachowały się owoce, które w utworach słodkowodnych trzeciorzędu dosyć pospolicie się znachodzą. Trudno jednakże rozstrzygnąć wobec braku korony na owocach, czy one należą do rodzaju *Chara*, czy *Nitella*, czy też może obydwa rodzaje obok siebie już w owych odległych istniały czasach. Z tego to powodu ograniczyć się przy oznaczeniu musimy na wielkość i kształt owocu, a zwłaszcza na ilość obiegów komórek otaczających.

Najpierw poznana została *Chara medicaginuła* B&T. z cocenu paryskiego, obecnie znamy około czterdziestu gatunków z oolitu, kredy i cocenu.

²⁾ UNGER. Beiträge zur näheren Kenntniss des Leithakalkes, namentlich der vegetabilischen Einschlüsse etc. Denkschriften der Akad. der Wissensch. Wien. Bd. XIV.

³⁾ GÜMBEL. Die sogenannten Nulliporen und ihre Betheiligung an der Zusammensetzung der Kalkgesteine. Abhandlungen der bayr. Akad. der Wissensch. II. Cl. XI. Bd. 1.

Zwróćmy teraz uwagę na dział wodorostów, który powyżej pominęliśmy w opisie, mianowicie na wodorosty, których przechowanie w odciskach zawdzięczyć należy sztywności ich tkanki, przeważnie chrząstkowatej a nadto ich budowie obłej lub grubo-taśmowatej. Wodorosty do tego działu zaliczyć się dające należą do grup następujących: *Florideae*, *Caulerpiteae*, *Chordophyceae*, *Arthrophyceae*, *Alectoruridae*; nadto liczne gatunki z grup: *Chondriteae* i *Fucoiditeae*. Niektóre z tych grup mają przedstawicieli licznych w gatunki, a skąpych w okazy, inne znowu posiadają niewiele gatunków, ale za to występują w pewnych pokładach nader obficie, inne nareszcie ani w gatunki ani okazy nie obfitują. Mianowicie w grupie *Florideae* znajdujemy rodzaje z rodziny *Sphaerococceae* jak; *Delesseria* LAMOUR, *Halymenidium* SCH., obydwie pospolitsze od innych, ale w ogóle bardzo rzadko występujące. Z grupy *Caulerpiteae* najważniejszym jest rodzaj *Phymatoderma* BRNGT, który jako *Ph. liasicum* pojawia się w liasie wśród sinych łupków marglowych. Uwagi godnymi z następnej grupy są rodzaje: *Phyllochorda* SCH. i *Gyrochorda* HEER. Grupa *Alectoruridae* odznacza się, jeżeli nie znaczną ilością gatunków, to jednakże mnogością w ich pojawianiu się. Są to rośliny niekiedy bardzo znacznych rozmiarów, opatrzone owalnym trzonkiem na którym osadzonym był worek czy blaszka z żeberkami łukowato przebiegającymi. Żyjących przedstawicieli wodorostów z tego typu dotychczas nie znaleziono; w dawniejszych formacjach geologicznych, mianowicie od syluru aż do trzeciorzędu należą one po zjawisk pospolitych. Rodzajami tu należącymi są, *Alectorurus* SCH., który pod nazwą *Fucoides circinnatus* Hrs. znanym jest z syluru Szwecyi i Niemiec; gatunek *Spirophyton Caudagalli* VANUX. występuje w warstwach górnego dewonu w Pennsylvanii tak mnogo, że od niego nawet swą nazwę otrzymały.

Stanowiące grupę *Chondriteae* rodzaje posiadają nazwę *Chondrites* utworzoną przez STERNBERGA dla swej tkanki wybitnie chrząstkowatej. Listowie ich czy łodyga rozgałęziają się wielokrotnie, przybierając bardzo rozmaite postacie. Występują już w najdawniejszym sylurze, od którego ciągną się przez cały szereg formacji i zanikają dopiero w trzeciorzędzie. Wnioskując z czasu pojawienia się i zaniku ich, możnaby przypuszczać, że tworzą one typ osobny, położony jako pośrednia grupa pomiędzy grupą *Florideae* a *Fucoiditeae*; czas najwyższego rozwoju gatunków rodzaju *Chondrites* STBG. przypada na grupę formacji mezozoicznych.

W sylurze pojawiają się dwa gatunki; jeden znany z syluru czeskiego mianowicie *Chondrites fruticulosus* GOEPP., drugi zaś z Norwegii, odmienny od poprzedniego szerszemi rozgałęzieniami, zwany *Ch. antiquus* GOEPP.

Tryasowa formacja wykazuje odcisków hondrytowych bardzo niewiele; daleko pospoliej pojawiają się w kredzie. Odróżnić tu musimy znaczną liczbę gatunków występujących w różnych pokładach, i trzymających się pewnych pokładów dosyć stale. Gatunki te jednakże posiadają wielkie wzajemne podobieństwo, dlatego ich odróżnienie przedstawia często, zwłaszcza przy niedokładnem przechowaniu w odciskach, znaczne trudności.

Nareszcie we flyszu występuje dla oceny charakterystyczny *Ch. Tar-*

gionii BRUGT. o cienkich, wielokrotnych rozgałęzieniach, odcisniętych niekiedy na łupku czarnym na znacznych przestrzeniach.

Grupa *Fucoiditeae* gatunkami swymi z wejrzenia przypominająca dzisiejszy rodzaj *Fucus*, nie posiada, mimo utartej nazwy, niewzruszonego położenia w systematyce roślin. Dotychczas bowiem nie posiadamy z kopalnych *Fucus'ów* organów rozmnożenia, na których obecna systematyka się opiera. Tu należy problematyczny rodzaj *Haliserites* STBG. i *Itieria* SAP. o widlastem rozgałęzieniu, typ obecnie wygasły zupełnie.

Wodorost, który znalazłem w roku 1890 podczas wycieczki do kopalni węglowych w Dąbrowy i Gołonogu w Królestwie Polskiem, a który opisać obecnie zamierzam, pochodzi z kopalni Mortimer w Dąbrowy i należy do rodzaju *Delesseria* LAMOUR. Znalazłem go na hałdach pomiędzy innemi skamielinami, odcisnięty dosyć wyraźnie na łupku ilastym, w którym pospolicie znaczna ilość innych skamielin się pojawia. Odcisk przedstawia warstwę węgla na pół millimetra grubą, w ogólnych zarysach wstęgowatą na powierzchni pofałdowaną nieregularnie. Pokłady, z których w kopalni Mortimer węgiel wydobywają, należą do pokładów średniej wysokości, gdyż są położone nad Redenem, najpotężniejszym pokładem węgla w Dąbrowy, pod którym jeszcze występuje grupa pokładów podredenowskich. Uderzającą jest ta okoliczność o tyle, że skamieliny morskie zwierzęce napotykają się w łupkach położonych poniżej najniższych pokładów węgla w Dąbrowy, a odkrytych na przekopie kolei iwangrodzkiej w Gołonogu; nigdy zaś jeszcze nie znaleziono ich odcisków na łupku przyległym do warstwy węgla. Wodorost zaś nasz, jakkolwiek jest także produktem morskim, pojawił się znacznie wyżej czyli później od wspomnianych skamielin. Dowodziłoby to, że w formacyi produktywnej węgla naszych okolic zalewanie falami morskimi dosyć późno się powtarzało, jakkolwiek nadmienić muszę że na jednym gatunku i okazie tak doniosłego wniosku opierać nie należy i że dopiero z biegiem czasu, po wynalezieniu innych skamielin morskich, roślinnych czy zwierzęcych w tym poziomie, wspomniane zapatrywanie stanowczo wypowiedzieć będzie można.

Skamieliny z rodzaju *Delesseria* LAMOUR. nie zaliczają się w ogóle do częstych i pospolitych. a pojawiają się dopiero w formacyach geologicznych znacznie młodszego wieku, jak formacja węglowa. Najwcześniejsze ich występowanie zaznaczono w kredzie; trzeciorząd posiada je znacznie obficie. To przemawiałoby za niepodobieństwem wykrycia odcisku w tak odległej formacyi węglowej, zważywszy, że ona całym szeregiem formacyj od przytoczonych jest starszą. Skoro jednakże rodzaj ten do dzisiaj jeszcze się utrzymał w liczbie powyżej dwudziestu gatunków w wodach morskich, a niektóre gatunki jego bardzo nieznacznie odbiegły kształtem od gatunków trzeciorzędowych, przeto uzasadnionem będzie przypuszczenie, że *Delesseria* już w kredzie należy do gatunków starych, czyli że w formacyi produktyw-

nej węgla występować mogła, tylko że trudno jej odciski się utrzymywały nadto pojawiały się bardzo rzadko.

Podaję tu opis gatunku przezemnie znalezionej, a następnie przegląd porównawczy gatunków najbardziej do niego zbliżonych z formacji młodszych.

Delesseria Mortimeri TONDERA n. sp.

Fronde elongata supra 20 cm. longitudinis, latissimo loco 3.6 cm. latitudinis attingente; nervo mediano longitudinaliter minutim interruptim undulate sulcato, nervulis lateralibus nullis. Superficie alarum glabra, irregulariter profunde et late undulata, quae undulationes nervum medianum attingent et transeunt. Directione nervo mediano parallela tota superficie alarum minutissime sulcata, qui sulci tamen oculis non armatis non deteguntur. Margine frondis in invento exemplari carente, qui autem lateralibus limitibus frondis procurrens conspicitur. Crassitudo frondis in carbone $\frac{1}{4}$ mm. attinget, quamquam multis locis minor,

Rodzaj *Delesseria* LAMOUR. nosił u dawniejszych autorów nazwę *Fucoides*; oceniając tedy z zewnętrznego wyglądu, zauważymy, że największe podobieństwo występuje pomiędzy gatunkiem opisanym a *Fucoides Agardhianus* BGT. nazwanym następnie *Delesseria Agardhiana* (STBG.) SCHIMP. Ten gatunek znany jest z Monte Bolca pod Weroną, z miejscowości znanej geologom ze znacznej liczby kopalnych ryb i palm olbrzymich.

STERNBERG opisuje ten gatunek⁴⁾ w dziele traktującym o florze kopalnej i wymienia powyżej podaną miejscowość Monte Bolca, jako miejsce znachodzenia się jego.

Pod nazwą *Fucoides Agardhianus* BGT. podaje także BRONGNIART⁵⁾ opis tegoż gatunku, którego rysunek zamieszcza na tab. VI fig. 5 i 6. Celem porównania przytaczam ten opis dosłownie: *Fronde simplici, oblonga, margine sinuato-undulata, transverse et oblique plicata, frondem pinnatam pinnulis adhaerentibus simulante; nervo medio crasso, ad apicem evanescente; nervulis nullis,*

Z rysunków widzimy, że gatunek BRONGNIARTA należy do znacznie mniejszych jak *Delesseria Mortimeri* TOND., nadto ma kształt owalnie lancetowaty, czego o gatunku pochodzącym z formacji węglowej, o ile odcisk jego wnioskować pozwala, powiedzieć nie można. Była to raczej postać wstęgowata, o końcu wierzchołkowym przytępionym lub wolno zbiegającym.

Wreszcie SCHIMPER opisuje ten sam gatunek⁶⁾ podając jego rysunek w atlasie tab. IV. fig. 10. pod nazwą *Delesseria Agardhiana* (STBG.) SCHIMP. Opis ten bardzo krótki odnosi się do ogólnego wyglądu tylko, gdyż szcze-

⁴⁾ Graf KASPAR STERNBERG. Tentamen floriae primordialis. Acotyledones. Gradus primus. (str. 5.)

⁵⁾ ADOLPHE BRONGNIART. Histoire des végétaux fossiles. Paris et Amsterdam. 1828.

⁶⁾ W. PH. SCHIMPER. Traité de paléontologie végétale, ou la flore du monde primitif, etc. str. 176. t. I.

góły widocznie na odcisku są zatarte. Dlatego nie da się wywnioskować, czy posiada gatunek ten to podłużne faliste drobne prążkowanie, pod lupą dopiero dostrzegalne, które na gatunku *Del. Mortimeri* tak charakterystycznie występuje. Opis SCHIMPERA brzmi: *Fronde simplicí, oblonga, grosse costata alis profunde undulatis*. W dalszym ciągu nadmienia tylko, że kształt tej rośliny zmienia się znacznie, mówiąc; *Cette plante dont la place dans le genre Delesseria ne saurait être douteuse, varie autant, quant à sa forme et ses dimensions, que l'espèce précédente*.

Odcisk *Del. Mortimeri* TOND. znaleziony na łupku węglowym przedstawia warstewkę węgla na $\frac{1}{2}$ mm. grubą; miejscami stała się powłoka węgla cieńszą skutkiem odpadania cienkich warstewek podczas wyschnięcia. Na całej tej powłoce odróżnić można przy pomocy lupy drobniotkie ale ciągle bruzdki, przebiegające cokolwiek falisto, ale w ogóle równoległe do nerwu środkowego. Z pozostałej na odcisku po wodoroscie warstewki węgla domyślać się należy znacznej miąższości wodorostu za życia. Długość jego musiała także być znaczną, przynajmniej kilkanaście razy tak wielką jak szerokość, gdyż odcinek zachowany na odcisku jest tylko częścią całego wodorostu, która ani na dolnym ani na górnym końcu zwężenia nie okazuje czyli jest to odcinek wzięty z listowia około środka jego długości, a znacznie oddalony od obydwu końców.

Łupek z kopalni Mortimer, na którym odcisk ten znalazłem, sino-polielaty, bardzo jednolity, zbity, nie wykazujący grubszych ziarn składowych z wyjątkiem blaszek miki, które dochodząc zaledwie do $\frac{1}{3}$ mm. średnicy, polyskiem srebrnym łatwe do wyróżnienia. Są one w łupku rozrzucone nieregularnie i w zmiennej wielkości. Oprócz *Delesseria Mortimeri* TOND. zawierał ten łupek liczne inne skamieliny które opisałem niegdyś⁷⁾, a mianowicie:

Lepidodendron Veltheimianum STBG.

Sigillaria angusta BRONGT.

„ *Cortei* BRONGT.

„ *minima* BRONGT.

„ *Eugenii* STUR.

„ *Bzowskii* TOND.

Stigmaria inaequalis GOEPP.

„ *rimosissima* TOND.

Sternbergia approximata BRONGT.

Gatunki te, jak już dowiodłem, wskazują dobitnie, że pokłady Dąbrowy i Gołonogu w Królestwie Polskiem należą do piętra dolno-węglowego, czyli do tak zwanego kulmu (w pojęciu STUR'A⁸⁾). Odnośnie do wodorostu *Deles-*

7) F. TONDERA. Przegląd roślin kopalnych, zebranych w pokładach węglowych Dąbrowy i Gołonogu w Królestwie Polskiem. Rozprawy i sprawozdania Wyd. matem. przyrod. Akademii Umiejętn. tom XX.

8) D. STUR. Beiträge zur Kenntniss der Flora der Vorwelt, Band I. Die Culm-Flora des mährisch-schlesischen Dachschiefers.

seria Mortimeri TOND. dodać należy, że pokłady węgla, z których w kopalni Mortimer węgiel wydobywają, należą do nadredenowskich, czyli tych pod którymi położony jest jeszcze potężny pokład węgla, zwany Reden, i serya pokładów podredenowskich. Znachodzenie się wodorostu morskiego w tej wysokości jest o tyle uderzającym i uwagi godnym, że skamieliny zwierzęce morskie w formacyi węglowej występują w sąsiednim Gołonogu dopiero pod ostatnimi najniższymi pokładami węgla, w Dąbrowy zaś nigdzie ich dotychczas nie odnaleziono.

Objaśnienie tablicy.

Fig. 1. Odcisk wodorostu *Delesseria Mortimeri* TONDERA *n. sp.* w naturalnej wielkości na łupku ilastym sino-popielatym, z kopalni Mortimer.

Fig. 2. Wycinek tegoż wodorostu przy powiększeniu czterokrotnem celem okazania prążkowania blaszki.

Fig. 1.

Fig. 2.

I.

GRONO NAUCZYCIELI

z końcem roku szkolnego 1891/2.

Grono profesorów

L. p.	N A Z W I S K O	Przedmioty nauki	Ilość godzin tyg.
1	Dr. Hugo Zathey c. k. Dyrektor. Expert kom. nauk. c. k. R. Szk. Kraj., czł. kom. hist.-lit. krak. Akad. Umiej., czł. hon. Tow. Goethego w Frankfurtu n. M. ul. Karmelińska 7.	Język polski w VII.	3
2	Leon Dembowski c. k. Profesor (VIII ranga), zawodowca gabinetu rysunku odręcznego, Mały rynek 4.	Rysunki odręczne w III a. III b. VI i VII Kaligrafia w III a. i III b.	20
3	Aloizy Szarlowski c. k. Profesor (VIII ranga), gosp. kl. VII, zaw. zbiorów geogr., exp. kom. nauk. c. k. R. Szk. Kraj., czł. kom. hist. Akad. Um. i Tow. historycznego. ul. Krowoderska 40.	Geografia w II c. III a. V VII Historia w II c. III a. V VI VII.	18
4	Karol Kunz c. k. Profesor zawodowca gabinetu chemicznego, ul. Długa 58.	Chemia w IV a. b. V VI i VII Matematyka w III b.	19
5	Czesław Odrowąż Pieniążek c. k. Profesor gosp. kl. IIa, czł. kom. egzam. dla aspir. na jednorocznych ochotników. ul. Kanonicza 16.	Język polski w VI. Język niemiecki I a. i II a.	15
6	Edward Medwecki c. k. Profesor ul. św. Marka.	Przydzielony do c. k. wyższej szkoły przemysłowej	—
7	Leon Piccard c. k. Profesor Expert kom. nauk. c. k. R. Szk. Kraj., czł. kom. egz. dla naucz. szkół wydz. i ludowych. ul. Karmelińska 33.	Rysunki odręczne II a. II b. II c. IV a. IV b. V.	24
8	Edmund Bronisław Grzębski c. k. Profesor zawodowca gabinetu rys. geom., expert kom. nauk. c. k. Rady Szk. krajowej, ul. Krowoderska 55.	Geometria i rysunki geom. w III a. III b. IV a. IV b. V VI i VII.	21
9	Mieczysław Zaleski c. k. Profesor, Expert komisji naukowej c. k. Rady Szkolnej Krajowej.	Powołany do służby w c. k. Radzie Szkolnej Krajowej we Lwowie.	—
10	Franciszek Jeziorski c. k. Profesor zawodowca gabinetu fizyki, Rynek 36.	Matematyka w V i VII Fizyka w III i VII.	17

i nauczycieli.

L. p.	N A Z W I S K O	Przedmioty nauki	Ilość godzin tyg.
11	Czesław Tomaszewicz c. k. Profesor zawodowca gabinetu historii naturalnej, zaprzysięgły znawca pisma. Wielopole 6.	Historia naturalna w I b. II b. VII Geometria w II b i c.	22
12	Ks. Jan Krupiński c. k. Profesor gospodarz klasy IV b. ul. Basztowa 13.	Uczył religii we wszystkich klasach.	24
13	Dr. Józef Tretiak c. k. Profesor Docent Uniw. Jagiellońskiego, czł. korr. krak. Akademii Umiejętności. ul. Karmelińska 43.	Na urlopie	—
14	Jan Bidziński c. k. rzeczywiście nauczyciel gospodarz klasy VI. Wielopole 6.	Matematyka III a. VI Fizyka w III a. IV b. VI.	19
15	Robert Klemensiewicz egzaminowany zastępca nauczyciela, gospodarz klasy IV a ul. Łobzowska 26.	Język polski w IV a. Geografia w II a. IV a. IV b. VI Historia w II a. IV a. IV b. Kaligrafia w I b. i II a.	19
16	Dr. Michał Kozłowski egzaminowany zastępca nauczyciela, ul. św. Krzyża 16.	Matematyka w II a. II b. IV a. IV b.	12
17	Franciszek Tondera egzaminowany zastępca nauczyciela gospodarz klasy I a., członek komisji fizyograficznej krak. Akad. Umiejętności, ul. Straszewskiego 21.	Historia naturalna w I a. II a. II c. VI Fizyka w IV a. Geometria w I a.	18
18	Piotr Niebieszczański egzaminowany zastępca nauczyciela gospodarz klasy III b. ul. Łobzowska 26.	Język polski w I b. III b. Geografia w III b. Historia w III b. Matematyka w I a. i I b.	19
19	August Jasieński zastępca nauczyciela, gospodarz klasy V. ul. Zielona 4.	Język niemiecki w IV b. V i VII Kaligrafia w I a.	16
20	Bronisław Kąsinowski zastępca nauczyciela, gospodarz klasy III a. ul. Długa 50.	Język niemiecki w II b. III a. i IV a.	16

Grono profesorów

L. p.	N A Z W I S K O	Przedmioty nauki	Ilość godzin tyg.
21	Bronisław Mierka zastępca nauczyciela, gospodarz klasy II c. zawiadowca biblioteki. ul. Krowoderska 40.	Język niemiecki w II c. III b. VI Kaligrafia w II b.	17
22	Władysław Erazm Bojarski zastępca nauczyciela, gospodarz klasy II b. Szlak 55.	Język polski w I a. II a. II b. III a. Geografia w II b. Historia w II b.	16
23	Jan Kanty Regiec Dr. wszech nauk lekarskich, zastępca naucz. gosp. kl. I b. czł. Tow. lekarsk. ul. Długa 58.	Język niemiecki w I b. Geometria w I b. i II a. Matematyka w II c.	17
24	Dr. Antoni Maryan Kurpiel zastępca nauczyciela, ul. Mikołajska 17.	Język polski w II c. IV b. V Geografia w I a. i b. Kaligrafia w II c.	17
25	Józef Bogacki asystent do nauki rysunków odręcznych ul. Krowoderska 122.	—	—

Nauczyciele przedmiotów nadobowiązkowych.

1	Aloizy Szarłowski c. k. Profesor j. w.	Historia kraju rodzinnego VI i VII.	2
2	Robert Klemensiewicz egz. zast. naucz. j. w.	Historia kraju rodzinnego IV a. i IV b.	2
3	Piotr Niebieszczański egz. zast. naucz. j. w.	Historia kraju rodzinnego III b.	1
4	Bronisław Kąsinowski zast. naucz. j. w.	Historia kraju rodzinnego III a.	1

i nauczycieli:

L. p.	N A Z W I S K O	Przedmiot nauki	Ilość godzin tyg.
5	Towarzystwo gimnastyczne „Sokół“	Gimnastyka we wszystkich klasach w 2 oddziałach.	4
6	Paweł Rongier bachelier ès-lettres Uniwersytetu paryskiego, były profesor w szkole Albert-le-Grand w Arcueil. ul. Gertrudy 8.	Język francuski w 3 oddziałach w klasie III — VII.	4
7	Józef Sierosławski nauczyciel muzyki ul. Długa 32.	Śpiew we wszystkich klasach.	4
8	Jerzy Gabrys proboszcz ewangelicki ul. Grodzka.	Religia wyznania augsburskiego we wszystkich klasach.	—
9	Rab. Dr. S. Landau nauczyciel religii mojżeszowej.	Religia mojżeszowa we wszystkich klasach.	—

DEPUTACJA MIEJSKA
dla c. k. wyższej szkoły realnej.

Przewodniczący:

Ks. Teofil Midowicz kanonik i prokurator kapituły krak., radca m. Krakowa.

Członkowie:

Dr. Hugo Zathey, dyrektor c. k. wyższej szkoły realnej.

Dr. Ludwik Wiszniewski, lekarz i radca miasta Krakowa.

Jan Rotter, dyrektor c. k. wyższej szkoły przemysłowej, radca m. Krakowa.

Leon Dembowski, profesor c. k. wyższej szkoły realnej.

Aloizy Szarłowski, profesor c. k. wyższej szkoły realnej.

SŁUŻBA SZKOLNA:

Szczepan Jabłoński, tereyan. — Józef Jodłowski, pomocnik.

II.

PLAN NAUK.

Przedmioty obowiązkowe.

KLASA I A B.

Gospodarze: pp. Tondera i Dr. Regiec.

Religia. 2 godziny tygodniowo. Zasady nauki wiary i obyczajów. Książka używana: Schuster. Nauka wiary, tłum. Zieliński.

Język polski. 4 godziny tygodniowo. Z gramatyki: W 1. półroczu elementarne powtórzenie odmiany imienia i słowa; w 2. półroczu systematyczna nauka odmiany imienia. Ze składni systematyczna nauka o zdaniu pojedynczym, tak prostem jak rozwinętem, z czasem przygodna nauka niektórych rodzajów zdania złożonego; w związku z tem poznanie najważniejszych znaków pisarskich. Ćwiczenia ortograficzne czyli dyktaty systematycznie ułożone, a obejmujące najważniejsze zasady i prawa pisowni. Czytanie wzorów według wypisów. Deklamacya. Uczenie się na pamięć i należyte wygłaszanie zawartych w wypisach, a poprzednio objaśnionych piękniejszych utworów poetycznych, niekiedy ustępów prozaicznych. Wypracowania stylistyczne. W 1. półroczu wyłącznie dyktaty, w 2. naprzemian ćwiczenia ortograficzne i wypracowania stylistyczne szkolne; pod koniec roku czasem zadanie domowe. Krótkie opowiadania i łatwiejsze opisy, w szkole za nauczycielem przez uczniów powtórzone.

Język niemiecki. 6 godzin tygodniowo. Czytanie, rozmowa wysnowana z przeczytanego ustępu, uczenie się na pamięć znacznej części ustępów, tłumaczenie z języka polskiego na niemiecki. Najważniejsze prawidła z deklinacyi i konjugacyi. Wszystko podług książki Dra Germana i Dra Petelenza. Co tydzień zadanie szkolne, na przemian dyktat i przekład z języka polskiego.

Geografia. 3 godziny tygodniowo. Pojęcia wstępne z geografii fizycznej i matematycznej, oro- i hydrografia wszystkich części świata. Książka: Benoni i Tatimir. Atlas Hardta.

Arytmetyka. 4 godziny tygodniowo. Cztery działania liczbami całkowitemi i dziesiętnymi mianowanemi i niemianowanemi; fortele rachunkowe i skrócenia; podzielność liczb; wyznajdywanie najmniejszej wspólnej wielokrotnej i największej wspólnej miary; ułamki zwyczajne. Książka: Zajączkowski, Arytmetyka. Część 1.

Historya naturalna. 3 godziny tygodniowo. Zoologia. Książka: Zoologia Dra Nowickiego dla klas niższych.

Geometrya i rysunki geometryczne. 4 godziny tygodniowo. O punktach, liniach, kątach trójkątach, czworo- i wielobokach; mierzenie, dodawanie i odejmowanie linii prostych i kątów; rysowanie tych ilości przestrzennych z uwzględnieniem ich wielkości i położenia z wolnej ręki; rysowanie z modeli drutowych i gipsowych tudzież z ornamentów płaskich.

Kaligrafia. 2 godziny tygodniowo. Pismo zwyczajne polskie i niemieckie według wzorów Greinera.

KLASA II A B C.

Gospodarze: pp. Pieniążek, Bojarski i Mierka.

Religia. 2 godziny tygodniowo. Historia starego testamentu z uwzględnieniem chronologii i geografii. Książka biblijna Dąbrowskiego I część.

Język polski. 3 godziny tygodniowo. Z gramatyki: Systematyczna nauka odmiany czasownika z podziałem na klasy i gromady. Elementarna nauka o zdaniu złożonym w najogólniejszym zarysie. Ćwiczenia ortograficzne czyli dyktaty jak w kl I — ale tylko w miarę potrzeby. Czytanie wzorów według wypisów i uczenie się na pamięć — jak w kl. I. Wypracowania stylistyczne 3 na miesiąc, na przemian domowe i szkolne. Opowiadania i opisy np. z historii starożytnej, z nauk przyrodniczych lub z nauki geografii, kilkakrotnie za nauczycielem w szkole powtórzone.

Język niemiecki. 6 godzin tygodniowo. Uzupełnienie nauki o formach. Czytanie, opowiadanie, tłumaczenie i uczenie się na pamięć z ćwiczeń Germana i Petelenza na kl. II tudzież rozmowy jak w kl. I. Trzy szkolne jedno domowe zadanie na miesiąc.

Historia. 1 godzina tygodniowo. Przegląd ważniejszych wypadków z historii starożytnej. Książka Weltera-Sawczyńskiego, I tom.

Geografia. 2 godziny tygodniowo. Szczegółowa geografia Azji, Afryki, krajów Europy południowej. Książka: Geografia powszechna Baranowskiego i Dziedzińskiego.

Arytmetyka. 3 godziny tygodniowo. Powtórzenie przedmiotu klasy poprzedzającej; austriackie miary, wagi i monety; stosunki i proporcje; reguła trzech pojedyncza i złożona rachunek procentu prostego w stosowaniu do rachunków kupieckich, rachunek dyskontu. Książka jak w kl. I. Co miesiąc zadanie szkolne.

Historia naturalna. 3 godziny tygodniowo. W I półroczu Mineralogia, według książki Łomnickiego; w II półroczu Botanika, według książki Hückla.

Geometria i rysunki geometryczne. 4 godziny tygodniowo. Krótkie powtórzenie przedmiotu klasy I; przystawianie i podobieństwa trójkątów; o liniach krzywych: kole, elipsie, hyperboli i paraboli. Względności zachodzące między liniami prostymi a płaszczyznami w przestrzeni, kąt bryłowy trójsieczny, bryły geometryczne. Rysunek obejmował graficzne tych przedmiotów przedstawienie za pomocą przyrządów.

Rysunki odręczne. 4 godziny tygodniowo. Rysowano płaskie ornamenta z wzorów rysowanych na tablicy. Nauka perspektywy w zastosowaniu do modeli drutowych i brył geometrycznych.

Kaligrafia. 2 godziny tygodniowo. W I półroczu pisano na linii pojedynczej, w II półroczu rond francuski.

KLASA III A B.

Gospodarze: pp. Kąsinowski i Niebieszczański.

Religia. 2 godziny tygodniowo. Historia życia Chrystusa i historia apostołska z uwzględnieniem chronologii i geografii. Książka biblijna Dąbrowskiego II część.

Język polski. 3 godziny tygodniowo. Z gramatyki: Systematyczna nauka składni rzędu i systematyczna nauka o zdaniu złożonym (z wyjątkiem okresu) i składni imiesłowowej. Nieodmienne części mowy. Powtórzenie prawideł pisowni i interpunkcji. Czytanie wzorów według wypisów. Czytanie, objaśnianie i zdawanie sprawy jak w kl. I i II. Przy czytaniu dłuższych ustępów prozaicznych ciąglej wzgląd na związek myśli i układ całości. — Od tej klasy począwszy, krótkie wiadomości o życiu i zasługach tych pisarzy, z których dzieł właśnie poznano wyjątki. Dekla-

macya jak w klasie I. Wypracowania stylistyczne, co dwa tygodnie, na przemian domowe i szkolne. Tematów dostarcza bądźto czytanie wzorów, bądźteż nauka innych przedmiotów, wchodzących w zakres tej klasy; przeważnie streszczenia rzeczy w szkole poznanych.

Język niemiecki. 5 godzin tygodniowo. Systematyczna nauka o formach według gramatyki Dra Petelenza. Tłumaczenie polskich, czytanie i opowiadanie niemieckich ustępów z ćwiczeń Germana i Petelenza na klasę III. Rozmowy na podstawie czytanych kawałków i uczenie się na pamięć jak w kl. I. — Dwa szkolne, jedno domowe zadanie na miesiąc.

Historja. 2 godziny tygodniowo. Dzieje wieków średnich z szczególnem uwzględnieniem historii austriackiej i polskiej podług Weltera — Sawczyńskiego tom II.

Geografia. 2 godziny tygodniowo. Kraje Europy zachodniej, środkowej i północnej. Książka jak w II klasie.

Arytmetyka. 4 godziny tygodniowo. Powtórzenie i uzupełnienie materiału naukowego z klas poprzednich. Układ metryczny; rachunek monet, papierów wartościowych, nauka o wekslach. Cztery działania liczbami algebraicznymi, podnoszenie liczb do drugiej i trzeciej potęgi, wyciąganie drugiego i trzeciego pierwiastka. Książka: Zajęzkowski, część II. Co miesiąc zadanie szkolne.

Fizyka. 3 godziny tygodniowo. Ogólne i szczególne własności ciał, o ciepłe, magnetyzmie i elektryczności, podług Soleskiego fizyki dla niższych klas.

Geometrya i rysunki geometryczne. 3 godziny tygodniowo. Powtórzenie i uzupełnienie materiału naukowego z klasy II. Konstrukcyjna stereometrya i polegające na tej nauce praktyczne ćwiczenia. Zapoznanie z gatunkami farb i ćwiczenia w nakładaniu.

Rysunki odręczne. 4 godziny tygodniowo. W I półroczu: Ornamenta greckie ze stósownem objaśnieniem podług wzorów rysowanych na tablicy; w II półroczu podług wzorów lekko pocienionych w powiększonym formacie.

Kaligrafia. 2 godziny tygodniowo. W I półroczu pismo francuskie rondowe, w II półroczu pismo ozdobne wszelkiego gatunku.

KLASA IV A B.

Gospodarze: p. Klemensiewicz i X. Krupiński.

Religia. 2 godziny tygodniowo. Objasnienie ważniejszych obrzędów kościelnych z uwzględnieniem ich powodu i czasu zaprowadzenia. Książka: Liturgika Jachimowskiego.

Język polski. 3 godziny tygodniowo. Z gramatyki: Systematyczna nauka składni w obrebie czasownika. O okresie. Najważniejsze rzeczy z etymologii. Uwydatnienie bogactwa języka przez zestawienie wyrazów, pochodzeniem lub znaczeniem pokrewnych. Pogład na cały materiał gramatyczny. Czytanie wzorów podług wypisów — jak w klasie III z szczególnem zawsze zwracaniem uwagi na układ całości czyli dyspozycją czytanych ustępów. Deklamacya jak w klasie III. Stopniowe streszczanie ustępów coraz trudniejszych, niekiedy w formie listu.

Język niemiecki. 5 godzin tygodniowo. Systematyczna nauka składni obok ciągłego powtarzania nauki o formach, podług gramatyki Schobera-Germana. Czytanie, opowiadanie, tłumaczenie i uczenie się na pamięć z ćwiczeń Germana i Petelenza na klasę IV, tudzież rozmowy i zadania jak w klasie III.

Historja. 2 godziny tygodniowo. Dzieje nowożytne z szczególnem uwzględnieniem historii austriackiej i polskiej podług Weltera-Sawczyńskiego t. III.

Geografia. 2 godziny tygodniowo. Geografia i statystyka monarchii austro-węgierskiej. Książka, jak w klasie II.

Arytmetyka. 3 godziny tygodniowo. Powtórzenie i uzupełnienie przedmiotu z klas poprzednich. Największa wspólna miara i najmniejsza wspólna wielokrotna, ułamki alge-

braiczne, równania pierwszego stopnia z jedną i dwiema niewiadomymi. Rachunek spółki, mieszaniny i procentu składanego. Książka i zadania jak w kl. III.

Fizyka. 3 godziny tygodniowo. Mechanika, hydrostatyka, aerostatyka, akustyka, optyka i promieniste ciepło, według książki Soleskiego, jak w klasie III.

Chemia. 4 godziny tygodniowo. Przegląd najważniejszych pierwiastków i ich połączeń na podstawie doświadczeń; sposoby fabryczne otrzymania ważniejszych przetworów chemicznych i ich zastosowanie.

Geometria i rysunki geometryczne. 3 godziny tygodniowo. Powtórzono w krótkości materiały naukowe z klas poprzednich, obliczanie powierzchni figur płaskich, powierzchni i objętości brył, rozwiązując przytem rozmaite praktyczne zagadnienia. — Zmiana i podział figur i konstrukcja linii krzywych. Zastosowanie najważniejszych zasad geometrycznych do praktycznego miernictwa. Rzuty ortogonalne punktu i linii na dwie współrzędne płaszczyzny. Wykonywano odpowiednie tej nauce rysunki geometryczne, mianowicie plany sytuacyjne, tak piórem jak i farbami.

Rysunki odręczne. 4 godziny tygodniowo. Rysunek ornamentu według wzorów litografowanych i odlewów gipsowych.

KLASA V.

Gospodarz: p. Jasiński.

Religia. 2 godziny tygodniowo. Półroczce I: Źródła wiary katolickiej i nauki obyczajów, w historycznym przedstawieniu. Półroczce II: Katolicka nauka wiary, Książka Dra Antoniego Wapplera, tłum. Jędrzej Świsterski.

Język polski. 3 godziny tygodniowo. Czytanie wzorów. Poznanie (na podstawie wypisów) zwykleszych tropów i figur, rozmaitych rodzajów stylu, jakoteż najważniejszych gatunków prozy i poezji. Nauka ta, zbierająca i uzupełniająca wiadomości, już w poprzednich latach przyswojone przez uczniów nabyta, przysposabiać ma do czytania z pożytkiem ważniejszych arcydzieł literatury narodowej. Wiadomości historyczno-literackie o odnośnych pisarzach — jak w kl. III. Deklamacja jak w kl. I. Wypracowania stylistyczne, co trzy tygodnie, naprzemian domowe i szkolne. Opowiadania i opisy. Należyte ćwiczenie w układaniu całości bądźto przy sposobności rozbioru czytanych w szkole wzorów, bądźteż przy zadawaniu i omawianiu wypracowań stylistycznych lub przy następnem ocenianiu ich w szkole.

Język niemiecki. 5 godzin tygodniowo. Powtarzanie ciągle wszystkich działów gramatyki przy sposobności lektury z wypisów niemieckich Harwota I części. Zasady poetyki i stylistyki. Rozmowa na podstawie czytanych ustępów, opowiadanie i uczenie się ich na pamięć. Co dwa tygodnie zadanie domowe, co miesiąc szkolne. Lektura prywatna.

Historia. 3 godziny tygodniowo. Historia starożytna według książki Prof. Dra Wincentego Zakrzewskiego.

Geografia. 1 godzina tygodniowo. Geografia Azji, Afryki i państw południowej Europy, z uwzględnieniem stosunków handlowych i przemysłowych podług książki jak w klasie II.

Matematyka. 5 godzin tygodniowo. Algebra: System liczbowy, pojęcie różnych operacji rachunkowych i ilości, cztery działania, podzielność liczb, ułamki, proporcje. Potęgowanie, pierwiastkowanie, ilości urojone, logarytmy, równania kwadratowe. Z geometrii planimetrya. — Książki: Dziwiński, Algebra i Mocnik-Stanecki, Geometria. Co miesiąc zadanie szkolne.

Historia naturalna. 3 godziny tygodniowo. W półroczu I: Główne zasady anatomii i fizjologii; w półroczu II: Szczegółowa zoologia w zakresie podanym w książce Nowickiego Zoologia dla klas wyższych.

Chemia. 3 godziny tygodniowo. Wiadomości wstępne mianowicie rodnia, drobin, atomowości; pochodzenie i znaczenie wzorów rodnioowo-drobinowych ściągniętych i rozwiniętych; metaloidy, metale; gromady potazowców, wapniowców, glinowców. Podręcznik Dra Ern. Bandrowskiego.

Geometrya wykreślna. 3 godziny tygodniowo. Rzuty punktu i prostej na jedną i dwie płaszczyzny. Ślady prostej. Cień punktu na płaszczyźnie rzutów. Dwie proste. Ślady płaszczyzny. Proste i punkty na płaszczyźnie. Wyznaczanie płaszczyzn przez punkty i proste. Dwie płaszczyzny. Trzy płaszczyzny. Płaszczyzny, których ślady nie przecinają się w obrębie rysunku. Prosta i płaszczyzna. Zagadnienia o punkcie prostej i płaszczyźnie. — Cienie prostych i figur płaskich na płaszczyźnie rzutów. Ślady płaszczyzny na trzech płaszczyznach rzutów. Obroty. Kłady. Rzeczywiste wielkości odcinków. Rzeczywiste wielkości kątów. Transformacja płaszczyzn rzutów.

Rysunki odręczne. Rysunek figuralny według wzorów litografowanych i odlewów gipsowych.

KLASA VI.

Gospodarz: p. Bidziński.

Religia. 2 godziny tygodniowo. Etyka katolicka, podług książki Martina, tłumaczył Solecki.
Język polski. 3 godziny tygodniowo. Czytanie arcydzieł literatury narodowej od połowy w. XVIII. do wystąpienia Brodzińskiego i Mickiewicza, w wyjątkach według wypisów, niekiedy w całości. Historia literatury według wypisów. Wypracowania stylistyczne, co trzy tygodnie, przeważnie domowe. Rozprawki treści historycznej lub też oparte na nauce szkolnej we wszystkich przedmiotach. Co miesiąc deklamacya.

Język niemiecki. 4 godziny tygodniowo. Czytanie i objaśnianie formy i treści utworów prozaicznych i poetycznych według Wypisów Harwota I i II tom. Rozszerzenie i uzupełnienie zasad poetyki i stylistyki. Co 14 dni ćwiczenie piśmienne.

Historya. 3 godziny tygodniowo. Historia wieków średnich na podstawie Gindelego II tom, tłum. Markiewicz, ze szczególnem uwzględnieniem historyi austriackiej i polskiej.

Geografia. 1 godzina tygodniowo. Dokładniejszy opis krajów Europy z wyjątkiem Hiszpanii Włoch, Turcyi i Austryi; książka jak w II klasie.

Matematyka. 5 godzin tygodniowo. Powtórzenie logarytmów i równań. Równania wyższego stopnia, którą na równania II stopnia sprowadzić można, ułamki ciągłe, równania nieoznaczone, szeregi arytm. i geometr., z zastosowaniem do procentu składanego i obliczenia renty; kombinacye, twierdzenie Newtona, trygonometrya, stereometrya i zasady trygonometrii sferycznej. Co miesiąc zadanie szkolne.

Fizyka. 4 godziny tygodniowo. Ogólne własności ciał. Mechanika ogólna. Działanie sił molekularnych. Mechanika ciał stałych, cieczy i gazów. Ruch falowy. Ciepło. Podręcznik Soleskiego.

Historya naturalna. 2 godziny tygodniowo. W półroczu I: Anatomia, fizyologia, morfologia roślin; w półroczu II: systematyka. — Podręcznik: Botanika Billa, tłum. Łomnicki.

Chemia. 2. godziny tygodniowo. Metale ciężkie, ich otrzymanie i zastosowanie. Z chemii organicznej: wiadomości wstępne, połączenia sinu, alhokole i kwasy jednoatomowe tudzież należące tu aldehydy i etery. — Podręcznik jak w kl. V.

Geometrya wykreślna. 3 godziny tygodniowo. Rzuty wielościanów. Przekroje płaskie i siatki ostrosłupów i graniastosłupów. Punkty przebiecia się prostej z wielościanami. Cienie i przenikania się wielościanów. Cienie rzucone figur na wielościany. Nauka o liniach krzywych. Krzywe rzędu drugiego. Nauka o powierzchniach. Powierzchnie stożkowe i walcowe. Rzuty stożków i walców. Konstrukcyja płaszczyzn stycznych. Przekroje płaskie stożka obrotowego. Przekrój walca kołowego. Rozwinięcie stożka i walca. Punkty przebiecia się prostej ze stożkiem i walcem. Przenikanie się i cienie rzucone stożków i walców. Rzuty powierzchni obrotowych rzędu drugiego. Konstrukcyja płaszczyzn stycznych do ich powierzchni. Przekroje płaskie powierzchni obrotowych.

Rysunki odręczne. 4 godziny tygodniowo. Ornamenta cieniowane — głowy — rysowanie piórem — użycie tuszu i sepii — i podług modeli gipsowych.

KLASA VII.

Gospodarz: p. Szarłowski:

Religia. 2 godziny tygodniowo. Historia kościelna.

Język polski. 3 godziny tygodniowo. Czytanie arcydzieł literatury narodowej wieku XIX. od wystąpienia Brodzińskiego i Mickiewicza w dłuższych wyjątkach według wypisów lub w całości. Wypracowania stylistyczne co miesiąc przeważnie domowe. Tematy w I półroczu jak w klasie VI; nadto na podstawie nauki języka ojczystego: czasem charakterystyki główniejszych osób w utworach; w II półroczu także wyjaśnienia lub rozbiory głębszych zdań i przysłów lub mniejszych utworów w całości.

Język niemiecki. 4 godziny tygodniowo. Objasniono utwory najcelniejszych poetów, z poglądem na historią literatury poczynawszy od Klopstocka. Jako podręcznik do lektury i tłumaczenia służyły wypisy niemieckie Harwota II tom. Lektura prywatna. Co miesiąc ćwiczenia piśmienne.

Geografia 1 godzina tygodniowo. Geografia i statystyka monarchii austriacko-węgierskiej ze szczególnem uwzględnieniem stosunków handlowo-przemysłowych: książka Dra Szaraniewicza: Opis monarchii austriacko-węgierskiej.

Historia. 3 godziny tygodniowo. Historia nowsza od odkrycia Ameryki z uwzględnieniem dziejów monarchii austriackiej i historii polskiej. Podręcznik Gindelego III tom tłumaczył Markiewicz.

Matematyka. 5 godzin tygodniowo. Równania stopnia trzeciego, zasady rachunku prawdopodobieństwa w zastosowaniu do ubezpieczenia na życie. O szeregach stopnia wyższego, o zbieżności i rozbieżności szeregów. Zastosowanie trygonometrii sferycznej do zadań stereometrii, w szczególności do sferycznej astronomii; analityczna geometria płaska i powtórzenie przedmiotu klasy V i VI. Co miesiąc zadanie szkolne

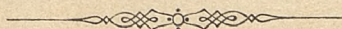
Fizyka. 4 godziny tygodniowo. Akustyka, optyka, ciepło promieniste, elektryczność, magnetyzm. Główne zasady z geografii matematycznej i fizycznej, meteorologii i astronomii. Podręcznik Soleckiego.

Historia naturalna. 3 godziny tygodniowo. W półroczu I: Krystalografia i mineralogia, w półroczu II: geognozya i geologia. Książka: Mineralogia Łomnickiego.

Chemia. 2. godziny tygodniowo. Dalszy ciąg chemii organicznej, mianowicie: alkohole i kwasy rodni dwu- i trójatomowych, związki aromatyczne, cukry, barwiki, alkaloidy, ciała białkowate i powtórzenie przedmiotu z kl. V i VI.

Geometria wykreslna. 3 godziny tygodniowo. Konstrukcyja stożków i walców opisanych na powierzchniach obrotowych. Cień własny, rzucony i przenikanie się powierzchni obrotowych. Rzuty axonometryczne. Perspektywa. Pojęcia ogólne, tło, oko. Metoda przecięć. Proste, punkty, płaszczyzny, proste i punkty na płaszczyźnie. Dwie płaszczyzny, prosta i płaszczyzna, kład płaszczyzny. Punkty dzielenia. Perspektywa wielościanów. Przedstawienie w perspektywie prostych przedmiotów technicznych. Powtórzenie przedmiotu uczonego w klasie V, VI i VII. na podstawie rozmaitych zagadnień.

Rysunki odręczne. 4 godziny tygodniowo. Rysowanie ornamentów cieniowanych, głowy figury rysowanie piórem — użycie sepii, farb — i podług modeli gipsowych.

III. Wykaz książek szkolnych

Klasa	Religia	Język polski	Język niemiecki	Geografia	Historia
I.	Schuster — Zieliński Katechizm wydanie 1—4	Gramatyka Małeckiego wyd. VIII. Wypisy polskie Próchnicki i Wójcik tom I.	German- Petelenz Ćwiczenia niemieckie dla klasy I. Wyd. III.	Benoni-Tato- mir wyd. 5. (i 4) Atlas Hardta.	—
II.	Dąbrowski Dzieje starego zakonu	Małecki Gramatyka wyd. VIII. Wypisy polskie Próchnickiego i Wójcika tom II.	German- Petelenz Ćwiczenia nie- mieckie dla klasy II.	Baranowski Dziedzicki Geografia powszechna wyd. 5 i 6.	Welter-Saw- czyński tom I. wydanie 5
III.	Dąbrowski Dzieje nowego zakonu	Małecki Gramatyka której używano w klasie II. Wypisy polskie t. III. wyd. 5.	Dr. Petelenz Gramatyka Wypisy German-Pete- lenz dla klasy III.	jak w kl. II. wyd. 4 i 5.	Welter-Saw- czyński tom II. wyd. 5.
IV.	Jachimowski Liturgika	Małecki Gramatyka wydanie poprzednio używane. Wypisy polskie tom IV. wydanie 2.	Dr. Petelenz Gramatyka. Wypisy German-Pete- lenz dla kl. IV.	Majerski Geografia austr.-węg. wydanie 2.	Welter-Saw- czyński tom III. wyd. 5
V.	Wappler — Świsterski Dogmatyka	Wypisy Fr. Próchnic- kiego dla kl. V.	Petelenz u. Werner Deutsches-Le- sebuch für die V Classe	jak w klasie II. wyd. 4—6.	W. Zakrzewski Historia.
VI.	Martin-Solecki Etyka	Wypisy St. Tarnowski i Wójcik Część I.	Strzemcha Gesch. der d. Nationallite- rat. wyd. 4 i 5. Wyd. klasy- ków Graesera aprob. przez c.k.R. szk. kraj.	jak w kl. III.	Gindeli — Markiewicz tom II. Lewicki Zarys dziejów Polski wydanie II.
VII.	—	Wypisy Tarnowski i Próchnicki Część II.	jak w kl. VI.	Statystyka Szaraniewicza wyd. 3.	Gindeli Markiewicz tom. III. Lewicki jak w kl. VI.

w zakładzie używanych.

Matematyka	Historia naturalna	Fizyka	Chemia	Geometria wykreślna
Zajączkowski Początki arytmetyki wydanie 3.	Nowicki Zoologia wydanie o. 1890	—	—	Mocnik Maryniak Geometria wyd. 6.
To samo wyd. 2. i 3.	Łomnicki Mineralogia wyd. II. Rostafiński Botanika wyd. nowe.	—	—	jak w kl. I.
Zajączkowski Arytmetyka i Algebra na 3 i 4 klasę. Część 2. Wyd 2	—	Solecki Fizyka dla niższych klas wyd. 2.	—	Mocnik- Maryniak Część II. wyd. III./IV.
jak w kl. III.	—	jak w kl. III.	Wykład chemii ogólnej Dra Ernesta Bandrowskiego	jak w kl. III.
Dziwiński, Algebra. Mocnik-Stanecki Geometria wydanie III. Logarytmy Adama	Petelenz Zoologia dla wyższych klas szkół średnich	—	jak w kl. IV.	Łazarski Geometria wykreślna
jak w klasie V.	Rostafiński Botanika dla kl. wyższych	Kawecki- Tomaszewski Fizyka dla wyższych klas	jak w kl. IV.	jak w kl. V.
jak w kl. V.	Łomnicki Mineralogia i Geologia wyd. III.	Soleski fizyka dla klas wyż- szych wyd. I.	jak w kl. IV.	jak w kl. V.

Tematy do wypracowań piśmiennych.

A. Zadania polskie

KLASA. V.

W półroczu I.

1. „Nie odrazu Kraków zbudowano“.
2. Jaki wpływ wywarł wynalazek druku na rozwój literatury?
3. Charakterystyka osób występujących w poemacie: „Wiesław“.
4. Woda i jej znaczenie dla ludzi i świata.
5. Objaśnić zdanie Mickiewicza: „Ze słabością łamać uczmy się za młodu“.
6. Cywilizacyjne znaczenie wypraw Alexandra Wielkiego.
7. Śmierć ostatniego z Horeszków według opowiadania Gerwazego w „Panu Tadeuszu“.

K. J. Nittmann.

W półroczu II.

8. Treść i rozbiór sielanki S. Szymonowicza: „Pomarlica“.
9. Osnowa poematu: „Grażyna“.
10. Rozbiór ballady Mickiewicza: „Ucieczka“.
11. Opis kopca Kościuszki.
12. Rozwinąć zdanie A. M. Fredry: „Nie będziesz miał przyjaciela, gdy wszystko u niego uważasz, niektóre trzeba przebaczyć, niektóre naturze jego darować, kiedy w czem gruntowniejsem dobry.“
13. Rozbiór satyry I Krasickiego: „Pijaństwo“.
14. Bitwa pod Cecorą.

Dr. A. M. Kurpiel.

KLASA VI.

1. Przyczyny upadku Grecyi.
2. „Siła Bóg może wywrócić w godzinie,
Lecz kto mu ufa, nie zginie.“
3. Treść XIX trenu J. Kochanowskiego.
4. Ogień jako żywioł pożyteczny i szkodliwy.
5. W jaki sposób uzasadnia Modrzewski potrzebę równego prawa dla wszystkich?
6. Objaśnić przysłowie „Gość w dom, Bóg w dom“.
7. Zasługi Karola W. około cywilizacji.
8. Wytlumaczyć ustęp z „Epitaphium Rzymowi“ Mikołaja Sępa Szarzyńskiego
„To miasto świat zwalczywszy i siebie zwalczyło,
By nie nie zwalonego prócz niego nie było.“
9. Dlaczego Kłodwiga nazywamy założycielem państwa Franków?

10. Rozwinać myśl zawartą w „Żalach Sarmaty“ Karpińskiego.
11. Myśl przewodnia zawarta w „Smutno mi Panie“ Wężyka.
12. Treść satyry Naruszewicza „Chudy literat.“
13. O ile „Powrót posła“ Niemcewicza służyć może za obraz społeczeństwa na schyłku XVIII w.
14. Stosunki we Francyi w chwili wystąpienia dziewicy Orleańskiej na widownię dziejową.

Cz. Pieniążek.

KLASA VII.

1. Jak przepędziłem ostatnie wakacje?
2. Jakie zalety ludu polskiego przedstawia K. Brodziński w „Wiesławie.“
3. Objasnić zdanie J. U. Niemcewicza: „Dom zawsze ustępować powinien krajowi“ (z Powrotu posła).
4. Charakterystyka Halbana (z Konrada Wallenroda).
5. Skreślić czyny i charakter Gerwazego (z Pana Tadeusza).
6. „Niech każdy, jak ów Greczyn, głosi męstwo swoje: Silniejszy jestem, cięższą podajcie mi zbroję“.
7. Wojewoda a Miecznik (studjum charakterów z Maryi)
8. Jakie zadanie i posłannictwo mieli w dawniejszych wiekach Polacy w ziemiach ruskich i jak je spełniali? (na podstawie wykładów i szkiców historycznych K. Szajnoch).

Dr. Zathey.

B Zadania niemieckie.

KLASA V.

1. Wie ich meine Ferien zugebracht habe?
2. Siegfrieds Tod.
3. Nutzen der Wälder.
4. Gudruns Befreiung.
5. Johann der muntere Seifensieder (nach Hagedorn).
6. Parcivals Jugend und Eintritt ins Leben.
7. Das Weihnachtsfest ein Freudenfest.
8. Das Lied vom braven Manne (Inhaltsangabe).
9. Hoffnung und Erinnerung, zwei Rosen an einem Stamm.
10. Auch der Winter hat seine Freuden.
11. Wodurch können Kinder ihren Eltern Freude machen?
12. Der siebzigste Geburtstag (nach Voss).
13. Der Wilde (nach Seume).
14. Der Winter und der Greis (Vergleichung).
15. Eine Übersetzung
16. Steter Tropfen höhlt den Stein.
17. Hüon erzählt Scherasmin, warum er nach Bagdad reisen müsse.

18. Gedankengang des ersten Gesanges von Goethes: „Hermann u. Dorothea“.
19. „Was die Schickung schickt, ertrage,
Wer ausharret wird gekrönt“ (im Anschluss an die Lectüre).

A. Jasiński.

KLASA VI.

1. Die Vorgeschichte zu Wielands „Oberon“.
2. Wert und Gefahren des Reichthums.
3. Die Charaktere der Eltern in Göthes „Hermann und Dorothea“.
4. „Was du ererbt von deinen Vätern hast,
Erwirb es, um es zu besitzen“.
5. Die politischen Zustände während der französischen Revolution in den linksrheinischen deutschen Provinzen (nach Goethes Hermann und Dorothea).
6. Auch der Krieg hat sein Gutes.
7. Cids Kampf gegen Valencia (nach Herder).
8. Die Zeiten ändern sich, mit ihnen die Menschen
9. Eine Übersetzung aus dem Polnischen.
10. Die Rettung Kaiser Maximilians auf der Martinswand.
11. Mein Lebenslauf.
12. Der Gedankengang der Ballade Goethes „Der Sänger“ verglichen mit dem der Ballade Uhlands „Des Sängers Fluch“.
13. Die Bedeutsamkeit der Berge.
14. Die Charaktere Justs und des Wirtes in Lessings „Minna von Barnhelm“.
15. Warum werden Thiere in den Fabeln als handelnde Personen eingeführt?
16. Inhaltsangabe des I Actes aus „Götz von Berlichingen.“
17. „Des Helden Name ist in Erz und Marmorstein
Sowohl nicht aufbewahrt, als in des Dichters Liede“.
18. Die Entwicklung der Parabel von den drei Ringen.

B. Mierka.

KLASA VII.

1. Ein Spaziergang im Herbste.
2. Hermanns Beziehungen zur Familie des Kaufmanns (nach „Hermann u. Dorothea“ v. Goethe.)
3. Wie entwickelte sich die Cultur aus dem Naturzustande der Menschheit?
(im Anschlusse an das Eleusische Fest von Schiller).
4. Der Feierabend (nach dem Liede von der Glocke von Schiller).
5. Müßiggang ist aller Laster Anfang.
6. Inwiefern trachtet Schiller in seinem „Wilhelm Tell“ die That des Helden zu rechtfertigen.
7. Schuld und Sühne der Jungfrau von Orleans.

8. „Niemand ist vor dem Tode glücklich“ — an Beispielen aus der Geschichte nachzuweisen.
9. a) Goethes Vater (nach Dichtung und Wahrheit).
b) Die Schwermuth und die Genesung des Orest (nach Goethes Iphigenie).
10. Maturitätsaufgaben.

A. Jasiński.

C. Egzamin dojrzałości.

1. **Zadanie polskie:** Dlaczego uważano Polskę za przedmurze chrześcijaństwa?
2. **Zadanie polsko-niemieckie:** Przetłumaczyć na język niemiecki z Wypisów polskich dla klas niższych tom II. Lwów 1884 Nr. 21. str. 65. „Zgon żołnierza“ — do słów: „I konający już chwycił rękę.“
3. **Zadanie niemiecko-polskie:** Przetłumaczyć na język polski: „Herzog von Alba bei einem Frühstück auf dem Schlosse zu Rudolstadt im Jahre 1547“ (Harwot II, str. 638).
4. **Zadanie matematyczne:**
 - a) Rozwiązać równanie
$$\begin{cases} x^2 + y\sqrt{xy} = 70 \\ y^2 + x\sqrt{xy} = 105 \end{cases}$$
 - b) Ktoś złożył do banku kwotę 10000 złr; pytanie przez ile lat może pobierać rentę z końcem każdego roku w kwocie 1001·5 złr., jeżeli bank po 4% procentuje.
 - c) Obwód koła o promieniu $r = 1\text{m}$ podzielono proporcjonalnie do liczb 1, 2, 3, 4; pytanie jak wielka jest powierzchnia czworoboku zamkniętego między cięciwami odpowiadającymi łukom tak podzielonego koła.
 - d) Dane jest równanie krzywej:
$$x^2 + y^2 + 12y - 22x + 57 = 0$$
 - α) wykreślić tę krzywą,
 - β) napisać równanie stycznych w punktach, w których krzywa przecina oś odcinków,
 - γ) obliczyć kąt nachylenia stycznej do osi odcinków i zarazem znaleźć objętość stożka prostego, którego podstawą jest powierzchnia danej krzywej a w którym krawędź boczna jest pod powyższym kątem nachylona do podstawy.
5. **Zadanie z geometrii wykresłej:**
 - a) Przez prostą L przesunąć płaszczyznę E do płaszczyzny poziomej rzutu pod kątem α nachyloną. (Podać, ile rozwiązań jest możliwych i pod jakimi warunkami).
 - b) Przeciąć kulę w największym kole płaszczyzną E prostopadłą do danej prostej L i wyznaczyć cień rzucony tego koła na płaszczyznach rzutu.
 - c) (Persp.) Do trzech równoległych, prostych T_1Z , T_2Z i T_3Z , wykreślić czwartą T_4Z od nich równo oddaloną.

V.

Przedmioty nadobowiązkowe.

1. **Historya kraju rodzinnego** w 6 oddziałach po 1 godzinie tygodniowo. Uczestniczyli w nauce tego przedmiotu wszyscy uczniowie klas IIIa, IIIb IVa, IVb, VI, i VII. Książka: Dra Lewickiego Zarys historyi Polski. Remuneracya 300 złr.

2. **Język francuski** w 3 oddziałach po 2 godz. tygodniowo. Liczba uczniów w I oddziale: 27 w II. 21 w III. 17 razem 55. Książka: Gramatyka i Wypisy Świtkowskiego. Remuneracya 300 złr.

3. **Śpiew.** w dwóch oddziałach po dwie godziny tygodniowo. Liczba uczniów 94. Remuneracya 200 złr.

4. **Gimnastyka** w 2 oddziałach po 2 godziny tygodniowo. Liczba uczniów: Oddział I. (kl. I ab i II abc.) 183. Oddział II. (kl. III—VII.), 149; razem 332. Remuneracya 300 złr. i 100 złr. za przyrządy i salę

VI.

ZAPISKI STATYSTYCZNE.

(Liczba dodana u góry oznacza prywatystów).

	W K L A S I E												Razem
	I.		II.			III.		IV.		V.	VI.	VII	
	a.	b.	a.	b.	c.	a.	b.	a.	b.				
I. Liczba uczniów.													
Z końcem roku szkolnego 1890/91	53	57	42 ¹	36 ¹	—	33	31	23 ²	24 ³	30 ¹	23 ²	22	374 ¹³
Z początkiem roku szkolnego 1891/92	63	55 ¹	40	39	36 ¹	33 ¹	29	39	29	39	24 ²	20	442 ³
W ciągu roku wstąpiło	1	5	—	1	—	—	1	1	1	1	—	—	11 ¹
Ogółem więc przyjęto	64	60 ¹	40	40	36 ¹	35	34 ¹	30	30 ¹	40	24 ²	20	453 ⁶
Miedzy tymi przybyło nowych:													
a) z promocyą z niższej klasy	56	55 ¹	3	1	11 ¹	3	1 ¹	1	4 ¹	—	1 ¹	1	137 ³
b) repetentów	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Z tutejszego zakładu przyjęto:													
a) z promocyą z niższej klasy	—	—	36	36	17	31	25	26	23	33	20 ¹	18	265 ¹
b) repetentów	8	5	1	3	8	1	8	3	3	7	3	1	51
W ciągu roku wystąpiło	10	10	3	1	10	9	2	—	1	8	5 ¹	2	61 ¹
Liczba uczn. z końcem r. szk. 1891/92	54	51	37	39	27	26	33	30	30	32	20	18	397
miedzy tymi: a) publicznych	54	50	37	39	26	26	32	30	29	32	19	18	392
b) prywatnych	—	1	—	—	1	—	1	—	1	—	1	—	5
2. Miejsce urodzenia (kraj).													
W. ks. Krakowskie	31	26	12	10	6 ¹	12	14	14	14	13	4	6	162 ¹
Galicja	13	17	17	25	14	9	12 ¹	12	12 ¹	12	9	5	157 ²
Bukowina	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	2
Morawy	—	1	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	3
Czechy	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	2
Austria Dolna	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2
Austria Górna	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1
Szląsk	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Voralberg	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1
Królestwo Polskie	3	3 ¹	2	2	3	2	3	3	2	4	3 ¹	2	32 ²
Podole	—	1	1	—	—	2	—	—	1	—	—	—	5
Wołyń	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Ukraina	2	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	1	5
Rosya	—	1	2	—	—	—	—	—	—	1	—	—	4
Rumunia	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
W. Ks. Poznańskie	3	—	1	2	—	—	—	1	—	—	—	2	9
Szwajcarya	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	2
Syrya	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Stany Zjednoczone półn. Ameryki	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Razem	54	50 ¹	37	39	26 ¹	26	32 ¹	30	29 ¹	32	19 ¹	18	392 ³

	W K L A S I E												Razem
	I.		II.			III.		IV.		V.	VI.	VII	
	a.	b.	a.	b.	c.	a.	b.	a.	b.				
3. Narodowość.													
Polaków	53	47 ¹	35	38	22 ¹	25	31 ¹	29	29 ¹	32	17 ¹	17	375 ⁵
Rusinów	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	3
Czechów	—	1	1	—	1	—	—	—	—	—	—	1	4
Niemców	—	1	1	1	2	1	1	1	—	—	1	—	8
Węgrów	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	2
Razem	54	50 ¹	37	39	26 ¹	26	32 ¹	30	29 ¹	32	19 ¹	18	392 ⁵
4. Wyznanie.													
Obrządku rzymsko-katolickiego	46	45 ¹	32	35	18 ¹	21	26 ¹	24	25 ¹	30	16	17	335 ⁴
„ grecko-katolickiego	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2
Ewang. wyzn. augsburgskiego	—	—	1	1	1	1	—	1	—	—	1 ¹	—	6 ¹
Mojżeszowego	8	5	3	3	7	4	6	5	4	2	1	1	49
Razem	54	50 ¹	37	39	26 ¹	26	32	30	29 ¹	32	19 ¹	18	392 ⁵
5. Wiek uczniów.													
11 lat mają	4	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	17
12 „ „	13	18 ¹	8	9	1	—	—	—	—	—	—	—	49 ¹
13 „ „	28	13	12	9	3 ¹	1	4	—	—	—	—	—	70 ¹
14 „ „	8	4	13	14	9	—	6	5	7	—	—	—	66
15 „ „	—	2	2	4	4	6	10 ¹	8	6 ¹	3	—	—	45 ²
16 „ „	1	—	1	2	5	9	8	9	8	4	3	—	50
17 „ „	—	—	1	1	2	9	4	7	4	8	6 ¹	3	45 ¹
18 „ „	—	—	—	—	1	1	—	—	2	10	2	4	20
19 „ „	—	—	—	—	1	—	—	1	2	2	5	5	16
20 „ „	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	3	5
21 „ „	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	1	2	6
22 „ „	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	3
Razem	54	50	37	39	26 ¹	26	32 ¹	30	29 ¹	32	19 ¹	18	392 ⁵
6. Według miejsca zamieszkania rodziców.													
Miejscowych	33	32	18	25	14 ¹	18	21	18	19	21	8	9	236 ¹
Zamiejscowych	21	18 ¹	19	14	12	8	11 ¹	12	10 ¹	11	11 ¹	9	156 ⁴
Razem	54	50 ¹	37	39	26 ¹	26	32	30	29 ¹	32	19 ¹	18	392 ⁵

	W K L A S I E												Razem	
	I.		II.			III.		IV.		V.	VI.	VII.		
	a.	b.	a.	b.	c.	a.	b.	a.	b.					
7. Klasyfikacya.														
a) Z końcem r. szk. 1891/92.														
I. stopień z odznaczeniem	5	5	4	2	—	—	—	2	2	1	3	—	24	
I. stopień	28	24	24	26	18	13	17	16	20	14	6	14	220	
Do egzaminu poprawczego po wa-														
kacyach przeznaczono	6	10	6	6	2	3	9	5	2	8	7	3	71	
II. stopień	10	8	—	2	5	6	6	7	4	7	3	1	59	
III. stopień	5	2	1	1	—	1	—	—	1	2	—	—	13	
Nie klasyfikowano	10	10	5	2	11	12	2	—	1	8	7	2	70	
b. Dodatek do r. szk. 1890/91.														
Pozwolono poprawić egzamin po														
wakacyach	13	7	9 ¹	8	—	4	6	8 ²	7	5	7	2	76 ³	
Złożyło egzamin	13	7	8	8	—	4	6	7 ¹	7	4	7	1	72 ¹	
Nie złożyło egzamin	—	—	1	—	—	—	—	1	—	1	—	1	4	
Nie zgłosiło się	—	—	0 ¹	—	—	—	—	0 ¹	—	—	—	—	0 ²	
Zatem ostateczny wynik klasyfika-														
cji z r. szk. 1890/91														
I. stopień z odznaczeniem	2	2	1	1	—	4	5	1	1	4	1	—	22	
I. stopień	38	45	34	24	—	25	18	16	17 ²	16	17	21	271 ²	
II. stopień	5	6	6 ¹	8 ¹	—	1	6	2 ²	4 ³	7 ¹	1 ¹	1	47 ⁹	
III. stopień	8	4	1	3	—	3	2	4	2 ¹	3	4 ¹	—	34 ²	
Nie klasyfikowano	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Razem	53	57	42 ¹	36 ¹	—	33	31	23 ²	24 ⁶	30 ¹	23 ²	22	374 ¹³	

8) Opłata szkolna wynosiła

w półroczu I.	4340 zlr.
w półroczu II.	3840 „
Razem	8180 zlr.

VII.

Pomoc koleżeńska.

Dochód.

1. Zostało z roku szkolnego 1890/91	163	złr.	54	ct.
2. Procent w Kasie Oszczędności	5	"	90	"
3. Dobrowolne miesięczne datki uczniów	212	"	17	"
Razem	381	złr.	61	ct.

Rozchód.

1. Na zakupno książek szkolnych	127	złr.	40	ct.
2. Ubogim uczniom na opłatę szkolną	40	"	—	"
3. " " " pożywienie, rekwizyta	70	"	48	"
4. Uczniowie wiani	52	"	—	"
Razem	289	złr.	88	ct.
Pozostało zatem	91	złr.	73	ct.

Biblioteka.

Pozostałych i nabytych książek szkolnych 600.

Wszystkim łaskawym dawcom imieniem ubogiej młodzieży składa
Zarząd Pomocy koleżeńskiej serdeczne podziękowanie.

Dr. H. Zathey
przewodniczący.

Ks. Jan Krupiński
zawiadowca kasy.

Jan Bidziński
członek zarządu.

VIII.

ZBIORY NAUKOWE.

BIBLIOTEKA.

A. Biblioteka nauczycieli.

W dziale I. (Relig. i filoz.) było w r. 1890 dzieł 43 przyb. 5 razem jest 48

"	II. (Jęz. polski)	"	"	240	"	24	"	"	264
"	III. (Jęz. niem.)	"	"	59	"	9	"	"	68
"	IV. (Historja)	"	"	123	"	26	"	"	149
"	V. (Geografia)	"	"	163	"	16	"	"	179
"	VI. (Matematyka)	"	"	98	"	18	"	"	116
"	VII. (Fiz. i chem.)	"	"	84	"	1	"	"	85
"	VIII. (Hist. natur.)	"	"	65	"	14	"	"	79
"	IX. (Szt. i archit.)	"	"	37	"	12	"	"	49
"	X. (Szkolnictwo)	"	"	70	"	9	"	"	79
"	XI. (Podręczniki)	"	"	153	"	22	"	"	175
"	XII. (Słowniki)	"	"	29	"	1	"	"	21
"	XIII. (Prawo)	"	"	—	"	2	"	"	2
				(3781 tomów)	1115	"	79	"	1155

Programów szkolnych posiada biblioteka 2430.

Zakład prenumeruje następujące czasopisma:

1. Bibliotekę warszawską.
2. Kwartalnik historyczny.
3. Przegląd polski.
4. Przewodnik bibliograficzny.
5. Wisłę.
6. Przewodnik naukowy i literacki (dar Dyrekeyi).
7. Misy katolickie (dar Redakcyi).
8. Verordnungsblatt des k. k. Ministeriums für Cultus und Unterricht.
9. Zeitschrift für das Realschulwesen.
10. Zeitschrift für den deutschen Unterricht.
11. Deutsche Rundschau.
12. Mittheilungen der k. k. geographischen Gesellschaft.
13. Archäologisch-epigraphische Mittheilungen (dar Wys. c. k. Min. Oświaty).
14. Kunst für Alle.

B. Biblioteka dla młodzieży.

Dzieł polskich było w r. 1891	482	przybyło 23	jest obecnie	505
„ niemieck. „ „ „	550	„ 14 „ „	564	
„ francusk. „ „ „	10	„ — „ „	10	
Ogółem było w r. 1891	1042	przybyło 37	jest obecnie	1079

Biblioteka otrzymała w darze:

- a) Od Wys. c. k. Minist. Wyznań i Oświaty: Navigazione in Trieste nel 1889 i 1890, Bericht über die Industrie und die Verkehrsverhältnisse in Niederösterreich pro 1889. — Statistik der Schifffahrt und des Seehandels in den österreichischen Häfen im J. 1888 i 1889. — Bericht über die Industrie, den Handel und Verkehrsverhältnisse in Niederösterreich 1888. — Commercio di Trieste 1889 i 1890.
- b) Od c. k. Minist. wojny: Danzer, Unter den Fahnen.
- c) Od Wys. Akademii Umiejętności w Krakowie: 200 tomów swoich wydawnictw.
- d) Od Wys. c. k. Rady szkolnej krajowej: Sprawozdanie o stanie szkół średnich galicyjskich w latach 1884 - 1888.
- e) Od Wys. Wydziału Krajowego we Lwowie: Wiadomości statystyczne o stosunkach krajowych 1891. — Akta grodzkie i ziemskie, tom XV.
- f) Od Wgo p. prof. Kąsinowskiego: Vambéry, Islam w XIX stuleciu.
- g) Od ucznia Scherbauma: 16 dziełek wydawnictwa Staszica.
- h) Od ucznia Kubiczka: Trzy lata pobytu w pustyni.
- i) Od ucznia Eugeniusza Jakubowskiego: Gwiazda Sudanu—Walki Zulów i Boerów—Polów potworów morskich.
- k) Od ucznia Weinmana: Pan Tadeusz.
- l) Od ucznia Frankowskiego: Kraszewski, Morituri. A. Z. Dąbrowa, Wieczory jesienne.

Wypożyczano książki z biblioteki dla młodzieży w I półroczu dwa razy,
w II półroczu raz w tygodniu.

K l a s a	W y p o ż y c z o n o			Razem
	uczniom	dzieł polskich	dzieł niemiec.	
I a.	45	382	37	419
I b.	40	372	22	394
II a.	32	255	30	285
II b.	26	184	18	202
II. c.	20	151	35	186
III a.	24	120	48	168
III b.	25	213	64	277
IV a.	22	152	46	198
IV b.	15	166	25	191
V.	19	138	47	185
VI.	12	81	39	120
VII.	6	9	4	13
Razem	286	2223	415	2638

Br. Mierka
zawiadowca biblioteki.

Zbiór geograficzno-historyczny.

W roku szkolnym 1889/90 posiadał zakład:

1. Globów i przyrządów	2
2. Map i atlasów	91
3. Atlasów	5
4. Obrazów historycznych Józefa Hofmanna	5
5. " " Langa	40

A. Szarlowski,
zawiadowca zbiorów geog. histor.

Gabinet historii naturalnej.**Stan gabinetu.***A) Okazy.*

Zwierząt okręgowych	153
„ członkonogich	2320
Mięczaków	869
Robaków, promieniaków i pierwoszczaków	125
Roślin zasuszonych	890
Minerałów, skał i skamielin	743

B) Preparata, szkielety, modele, tablice, atlasy, narzędzia.

Preparatów mikroskopowych	53
Szkieletów	11
Modeli anatomicznych	15
„ szklanych przedstawiających jamochłony	10
„ kwiatów z masy papierowej	40
„ krystalograficznych z drzewa	114
„ drogich kamieni	54
Tablic botanicznych kolorowanych	21
Atlas botaniczny Szuberta	1
Alas zoologiczny Lübena	1
Tablic zoologicznych Schreibera	15
Mikroskop Zeisa	1
Gablotek ściennych	10
Tablic Nitscha i Leuckarta	28
Modeli grzybów	170
„ krystalograficznych ze szkła sztuk	19

C) W roku szkolnym 1891/2 przybyło:

Ręka (mięśnie dłoni i palców), — Ręka przedramię i ramię (mięśnie), —
 Żołądek człowieka, — Nerki — Wszystkie okazy rozkładane.

Cz. Tomaszewicz,
 zawiadowca gabin. hist. nat.

Gabinet fizykalny.

Liczyl przyrządów	285
-----------------------------	-----

Fr. Feziorski,
 zawiadowca gabin. fizykalnego

Gabinet chemii.

Posiada: Przyrządów	87
Naczyn przeróżnych	560
Minerałów	54
Przetworów chemicznych	151

Karol Kunz,
 zawiadowca gabin. chemicznego.

Gabinet rysunków geometrycznych.

Modeli drutowych	18
„ drewnianych brył geometrycznych	28
Przyrządów mierniczych	59
Przyborów rysunkowych	8
Modeli do nauki geom. wykreślnej drutowych i drewnianych razem .	21

E. Grzębski,

zawiadowca gabin. rys. geometr.

Gabinet rysunków odręcznych.

Wzorów do rysunku jest razem sztuk	2467
Gipsów	144
Modeli drewnianych	16
Szkoła akwarelli Ciceri	1
Szkiców berlińskich zeszytów	3
Model drutowy głowy ludzkiej	1

L. Dembowski,

zawiadowca gabin. rys. odr.

X.

KRONIKA ZAKŁADU.

Rok 1892.

I.

W gronie nauczycielskiem zaszły w bieżącym roku szkolnym następujące zmiany:

1. Zast. naucz. **Jan Bidziński** zamianowany rzeczywistym nauczycielem w tutejszej szkole (rskr. Wys. c. k. Min. W. i. O. z dnia 24. czerwca 1891 L. 5761.

2. Kandydat stanu nauczycielskiego **Bronisław Mierka** mianowany zastępcą nauczyciela w tutejszym zakładzie (rozp. Wys. c. k. Rady szk. kraj. z dnia 23. lipca 1891 L. 10423).

3. Prowizoryczny nauczyciel w c. k. Seminarium naucz. żeńskiem w Krakowie, przydzielony do służby w tutejszym zakładzie **Dr. Józef Tretniak**, mianowany rzeczywistym nauczycielem w tutejszym zakładzie (reskr. Wys. c. k. Min. W. i O. z d. 24. czerwca 1891 L. 11499); na podstawie reskryptu Wys. Minist. W. i O. z d. 15. sierpnia 1891 L. 16700 otrzymał urlop do końca pierwszego półrocza, a reskrytem z dnia 5 lutego 1892 L. 1182 i z d. 29. kwietnia 1892 L. 4714 do końca drugiego półrocza, rozporządzeniem zaś Wys. c. k. Rady szk. kraj. z d. 13. października 1891 L. 19961 otrzymał tytuł c. k. profesora.

4. C. k. profesor w c. k. gimnazyum w Wadowicach **ks. Jan Krupiński**, przeniesiony do tutejszego zakładu (rskr. Wys. c. k. Min. W. i O. z d. 24 czerwca 1891 L. 11499).

5. Zastępca katechety **ks. dr. Zygmunt Karaś**, przeniesiony do c. k. gimnazyum św. Jacka w Krakowie (rozp. Wys. c. k. Rady szk. kraj. z d. 1go września 1891 L. 16243).

6. Zastępca nauczyciela w c. k. gimnazyum św. Anny w Krakowie **Władysław Bojarski** przeniesiony do tutejszego zakładu (rozp. Wys. c. k. Rady szk. kraj. z d. 7 września 1891 L. 17047).

7. Kandydat stanu nauczycielskiego, Dr. wszech nauk lekarskich **Jan Regiec**, mianowany zastępcą nauczyciela w tutejszym zakładzie (rozp. Wys. c. k. Rady Szk. Kraj. z d. 7 września 1891 L. 17047).

8. Profesor **Mieczysław Zaleski**, na mocy reskryptu Wys. c. k. Min. W. i O. z d. 12. września 1891 L. 667, powołany do służby pomocniczej przy c. k. Radzie szkolnej krajowej. Uwolniony ze służby w tutejszym zakładzie d. 26. września 1891.

9. Zastępca nauczyciela **Karol Nittmann**, przeniesiony z początkiem drugiego półroczu do c. k. gimnazjum Franciszka Józefa we Lwowie (rozp. Wys. c. k. Rady szk. kraj. z d. 16 stycznia 1892 L. 812).

10. Kandydat stanu nauczycielskiego **Dr. Antoni Maryan Kurpiel** mianowany zastępcą nauczyciela w tutejszym zakładzie, począwszy od drugiego półroczu (rozp. Wys. c. k. Rady szk. kraj. z d. 24 stycznia 1892 L. 23984).

W bieżącym roku szkolnym zmarli:

† **Bronisław Mrawińczyc**, profesor wyższej szkoły przemysłowej w Krakowie, a poprzednio (od 1 września 1890 do 1 lutego 1891) profesor w tutejszym zakładzie, dnia 7 listopada 1891 r.

† **Ks. Władysław Józefczyk**, kanonik katedralny i były kanclerz, od roku 1872 do 1879 katecheta w tutejszym zakładzie, dnia 8 maja 1892.

† **Dyonizy Kraiński**, dobry i pilny uczeń klasy IV B. tutejszego zakładu, dnia 17 maja 1892.

Grono profesorów i młodzież szkolna uczestniczyła w obrzędach pogrzebowych, tudzież nabożeństwach żałobnych, odprawionych staraniem zakładu za spokój ich duszy w kościele XX. Pijarów.

Cześć ich pamięci.

II.

Dni Imienin Najjaśniejszych Państwa 4. października i 19. listopada obchodziła Szkoła uroczystymi nabożeństwami, po których odśpiewano hymn ludowy.

Dnia 5. maja odbyło się nabożeństwo żałobne za spokój duszy ś. p. Najj. Cesarzowej Maryi Anny, a dnia 28. czerwca odprawi się także nabożeństwo za ś. p. Najj. Cesarza Ferdynanda I.

III.

Rok szkolny rozpoczął się uroczystem nabożeństwem d. 3. września. Egzamin wstępny do klasy I odbywał się 1. lipca i 1. września, takież egzamin do klas wyższych od 30. sierpnia do 10. września.

Egzamin dojrzałości poprawczy i uzupełniający odbył się dnia 21. września pod przewodnictwem JW. Inspektora szkół średnich Dra **L. Germana**.

Piśmienny egzamin dojrzałości trwał od 9. do 13. maja, ustny zaś rozpoczął się dnia 23. czerwca pod przewodnictwem JW. Inspektora **Jana Frankego**.

Dnia 6 grudnia odbył się staraniem uczniów VII klasy wieczorek ku uczczeniu nieśmiertelnej pamięci **Adama Mickiewicza**, na którym przemówił do młodzieży dyrektor Dr. Zathey.

Młodzież przystępowała trzy razy w ciągu roku do ŚŚ. Sakramentów Pokuty i Ołtarza.

Zakończenie roku szkolnego i rozdanie świadectw nastąpi 30. czerwca.

IV.

Jego Excellencya c. k. Radca tajny i Namiestnik Galicyi **Dr. Kazimierz hr. Badeni** zaszczylił zakład odwiedzinami dnia 5. grudnia.

JW. Wiceprezydent Rady szk. kraj. **Dr. Michał Bobrzyński** odwiedził zakład d. 21. kwietnia.

V.

Zarządzenia

w sprawie rozwoju sił fizycznych młodzieży.

W myśl rozporządzenia Wys c. k. Min. w. i o. z dnia 15. września 1890 L. 19097 (rozp. Wys. Rady szk. krajowej z dnia 17. października 1890 L. 17498) zajmowała się Dyrekcyja wraz z gronem nauczycieli ćwiczeniami fizycznymi młodzieży i wycieczkami,

Dyrekcya porozumiała się z Towarzystwem łyżwiarskiem, wskutek czego młodzież tutejszego zakładu uzyskała przystęp na ślizgawkę Towarzystwa po bardzo niżonych cenach.

Szczególną uwagę zwracano na wycieczki w porze wiosennej i letniej i dążono do tego, aby nauka niektórych przedmiotów, jak geometryi i nauk przyrodniczych odbywała się i na wycieczkach. Jeżeli odbycie nauki w otwartem polu w pewnym dniu było możliwem, udawali się uczniowie wraz z nauczycielami odnośnego przedmiotu na wycieczkę, przyczem zazwyczaj towarzyszyli im inni nauczyciele niezajęci w szkole.

Dnia 31. maja była wycieczka wspólna uczniów całego zakładu, której poświęcono cały dzień. Oprócz tego było kilka wspólnych przechadzek krótszych w dniach wolnych. Profesorowie geometryi i fizyki uczyli pomiarów praktycznych w okolicach Krakowa. Profesor chemii zwiedzał z uczniami Zakład gazowy miejski.

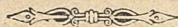
XI.

Ważniejsze rozporządzenia władz szkolnych z r. szk. 1891/92.

1. Wysoka c. k. Rada szkolna krajowa zaliczyła w poczet książek szkolnych następujące dzieła:
 - a) «Wincenty Zakrzewski. Historya powszechna na klasy wyższe szkół średnich. Tom I. Historya starożytna, Lwów 1891.» (rozp. dnia 17. lipca 1891, L. 12722).
 - b) «Stylistyka polska podręcznik dydaktyczno metodyczny... ułożył Andrzej Gliński w Krakowie 1891.» (rozp. dnia 17. lipca 1891 L. 10885).
 - c) «Początki arytmetyki przez Dra Władysława Zajączkowskiego. Część I na 1. i 2. kl. wyd. III i część II na 3. i 4. kl. wyd. II we Lwowie 1891» (rozp. dnia 5. sierpnia 1891 L. 12699).
 - d) «Zoologia dla klas wyższych szkół średnich. Napisał Dr. Ignacy Petelenz, we Lwowie 1892.» (rozp. dnia 27. sierpnia 1891 L. 15807).
 - e) «Dr. Placyd Dziwiński. Zasady algebry dla wyższych klas gimnazjów i szkół realnych. We Lwowie 1891.» (rozp. dnia 31. sierpnia 1891 L. 16561).
 - f) «Zeszyty ze wzorami do nauki pisma polskiego, ułożył i napisał Wilhelm Kaz. Nowicki, We Lwowie 1891. (rozp. dnia 8. września 1891 L. 16021).
 - g) «L. German i K. Petelenz, Ćwiczenia niemieckie dla klasy czwartej szkół średnich. We Lwowie 1891.» (rozp. dnia 15. września 1891. L. 17801).
 - h) «Wykład chemii ogólnej przez Dra Ernesta Bandrowskiego, Część I. Chemia nieorganiczna. Kraków 1891.» (rozp. dnia 7. listopada 1891. L. 21609).
 - i) «Wybór pieśni łatwych utworów muzycznych... wypracował Feliks Fuk, w Stanisławowie 1891.» (rozp. dnia 1. grudnia 1891 L. 21026).
 - ķ) «Synonimika i frazeologia niemiecka dla szkół średnich. Spisał ks. Dr. Alexander Pechnik. Lwów 1891.» (rozp. dnia 6. stycznia 1892. L. 22427).
 - l) «Botanika szkolna na klasy niższe Dra Józefa Rostafińskiego. Wydanie II W Krakowie 1892.» (rozp. dnia 27. stycznia 1892. L. 1521).
 - uu) «Wypisy polskie dla klas wyższych, część II, ułożona przez Stanisława Tarnowskiego i Franc. Próchnickiego, we Lwowie 1891.» (rozp. dnia 4. marca 1892. L. 2269).
 - n) «Ruskaczytanka dla klas wyższych szkół średnich, część I ułożył

Oleksander Barwiński. We Lwowie.» (rozp. dnia 30. marca 1892. L. 4404).

- o) Rуска czytanka dla I kl. szkół serednych, ułożyw Konstantyn Łuczakowskij we Lwowie 1892» (rozp. dnia 27. marca 1892 L. 4403).
- p) «Wykład fizyki ułożył Józef Soleski, wydanie drugie. We Lwowie 1892. (rozp. dnia 17. maja 1892 L. 9601).

XII.

KLASYFIKACYA UCZNIÓW

za drugie półrocze 1891/2.

Stopień I otrzymali:

(celujących uczniów oznaczono grubszym drukiem).

KLASA I A.

Bieńkowski Karol.
Borsa Zygfryd.
Czupka Wojciech.
Dąbrycz Stefan.
Fiałkowski Jan.
Grabowski Józef.
Gronner Henryk.
Grosicki Józef.
Harasiewicz Leon.
Harbut Mieczysław.
Herzog Hirsch.
Hilezer Władysław.
Kaliciński Władysław.
Legutko Wiktor.
Leśniak Franciszek.
Lipezyński Kazimierz.

Lipezyński Stanisław.
Mandel Józef.
Mialovich Fryderyk.
Nikliński Michał.
Nowak Jan.
Nowakowski Tadeusz.
Pisz Paweł.
Pluta Jan.
Przychocki Jerzy.
Raaba Michał.
Stypulski Walenty.
Süsskind Izrael.
Szarama Stanisław.
Szubert Awit.
Szymczykiewicz Stefan.
Zdanowicz Eugeniusz.

Do egzaminu poprawczego po wakacyach przeznaczono 6, stopień drugi otrzymało 10, stopień trzeci 5. Procent dobrych uczniów, wliczając tych, którzy mają poprawkę, 72⁰/₁₀₀.

Klasa I B.

Bitmar Fryderyk.
Bobowski Konstanty.
Bochnig Stanisław.
Borzęcki Tymoteusz.
Brandt Henryk.
Drozd Agenor.
Drozd Hieronim.
Feldbaum Samson.
Fenz Jerzy.
Fiderkiewicz Władysław.
Godek Tadeusz.
Hackbeil Franciszek.
Korol Alfons.
Kotsch Alfred.
Koziański Antoni.

Kritzler Henryk.
Kwieciński Maryan.
Miedniak Władysław.
Nowak Józef.
Olas Julian.
Puleczyński Franciszek.
Rausch Władysław.
Romański Józef.
Sadowski Anatol.
Satkowski Franciszek.
Szurek Szczepan.
Victorini Józef.
Wilczyński Józef.
Zieliński Kazimierz.

Do egzaminu poprawczego po wakacyach przeznaczono 10, stopień drugi otrzymało 8, stopień trzeci 2. Dobrych 80⁰/₁₀₀.

Klasa II A.

Bąkowski Stefan.
 Białek Zygmunt.
Biliński Wacław.
 Buchenholz Leon.
 Buchsbaum Isaak.
 Gaczol Władysław.
Janku Władysław.
 Kaczyński Jan.
 Kearney Stanisław.
 Kielesiński Rudolf.
 Kolloros Albin.
 Lasoń Wiktor.
 Molek Karol.
 Mrowec Kazimierz.

Müller Julian.
 Niewiadomski Karol.
 Nowakowski Edmund.
 Ozman Teodor.
 Potocki Dominik.
 Rychlicki Stanisław.
 Tabęński Józef.
Weingrün Josua.
 Winiarski Anastazy.
 Winiarski Zygmunt.
 Wiśniowski Leon.
 Zopoth Wilhelm.
 Żegocki Szczesny.
Żurowski Jan.

Do egzaminu poprawczego po wakacjach przeznaczono 7, stopień trzeci otrzymał 1 uczeń. Dobrych 97%.

Klasa II B.

Budziszewski Leon.
 Cyankiewicz Stanisław.
 Głębocki Czesław.
 Goldwasser Pinkus.
 Grabczak Andrzej.
 Haber Alfred.
 Hanner Antoni.
Kleja Stanisław.
 Kopyta Leon.
 Kowalski Władysław.
 Kozłowski Piotr.
Langer Mieczysław.
 Lewartowski Józef.
 Machalski Ludwik.

Malczewski Stefan.
 Mikulski Andrzej.
 Pruchnicki Jan.
 Smolarski Czesław.
 Starnowski Stanisław.
 Tolloczko Wincenty.
 Weiser Emanuel.
 Westenholz Ludwik.
 Wiktor Zbigniew.
 Wiśniowski Alfred.
 Witkowski Konstanty.
 Wysocki Antoni.
 Zamorski Władysław.
 Zielenkiewicz Mieczysław.

Do egzaminu poprawczego po wakacjach przeznaczono 6, stopień drugi otrzymało 2, stopień trzeci 1. Dobrych 92%.

Klasa II C.

Bieniaszewski Adam.
 Dębski Wacław.
 Dobrzański Zygmunt.
 Dudek Henryk.
 Förster Józef.
 Goldwasser Henryk.
 Gronner Rudolf.
 Guschelbauer Marcin.
 Jachimowicz Edward.

Jakubowski Eugeniusz.
 Jakubowski Witold.
 Kleinblatt Leib.
 Kronenberg Ludwik.
 Makowski Romuald.
 Manne Hirsch.
 Strycharski Włodzimierz.
 Wimmer Karol.
 Woliński Leonard.

Do egzaminu poprawczego przeznaczono 2, stopień drugi otrzymało 5. Dobrych 80%.

KLASA III A.

Bem Feliks.
 Bobkowski Henryk.
 Hanner Maksymilian.
 Kikinger Stanisław.
 Krzyżanowski Jan.
 Lustgarten Alfred.
 Madeyski Robert.

Mazurek Piotr.
 Mierzwiński Ludomir.
 Rościszewski Włodzimierz.
 Seifert Mieczysław.
 Skępiec Juliusz.
 Sollinger Karol.

Do egzaminu poprawczego po wakacyach przeznaczono 3, stopień drugi otrzymało 6, stopień trzeci 1. Dobrych 70%.

KLASA III B.

Beckmann Filip.
 Brożyna Stanisław.
 Fischer Samuel.
 Jakobsohn Aleksander.
 Jaśkiewicz Józef.
 Kearney Henryk.
 Korbel Andrzej.
 Kostecki Edward.
 Kubiczek Aleksander.

Kukuk Natan.
 Kurnatowski Kazimierz.
 Łagodziec Ignacy.
 Pociecha Adam.
 Sieprawski Stanisław.
 Spingarn Henryk.
 Żebrawski Stanisław.
 Żuławski Józef.

Do egzaminu poprawczego po wakacyach przeznaczono 9, stopień drugi otrzymało 6. Dobrych 81%.

KLASA IV A.

Epstein Jakób.
 Fibich Władysław.
 Goldfluss Natan.
 Hausner Leopold.
 Jarosz Kazimierz.
 Kownacki Jan.
 Kurzbauer Ludwik.
 Lamensdorf Henryk.
 Liebling Ferdynand.

Marek Mieczysław.
Nawrocki Maryan.
 Poniński Marceci.
 Rostworowski Jerzy.
 Salb Norbert.
 Schramm Władysław.
 Włodarski Stanisław.
 Wójtowicz Roman.
 Węzyk Franciszek.

Do egzaminu poprawczego po wakacyach przeznaczono 5, stopień drugi otrzymało 7. Dobrych 77%.

KLASA IV B.

Bobowski Józef.
 Bojarski Stanisław.
 Chrzęszcz Tadeusz.
 Dróbniak Feliks.
 Grychowski Karol.
 Guziakiewicz Franciszek.
 Hochstim Abraham.
 Jaworski Stanisław.
Kahane Izaak.
 Kamiński Leon.
 Kottek Adam.

Krepa Aleksander.
 Markiewicz Henryk.
 Palisa Stefan.
 Preiss Ignacy.
 Reich Mojżesz
 Ryszkowski Władysław.
 Sądel Wojciech.
 Stobiecki Jan.
 Turski Karol.
Weisberg Samson.
 Wysocki Jacek.

Do egzaminu poprawczego po wakacyach przeznaczono 2, stopień drugi otrzymało 4, stopień trzeci 1. Dobrych 83%.

KLASA V.

Czech Paweł.
 Dłuski Kazimierz.
 Firganek Bolesław.
 Furdzik Edward.
 Janowski Bronisław.
 Kochlöffel Rudolf.
 Krobicki Stanisław.
 Kuliński Bogusław.

Kwiatkowski Jan.
Russer Edward.
 Skrochowski Józef.
 Szymczykiewicz Ignacy.
 Ulrych Józef.
 Wężyk Feliks.
 Zieliński Alojzy.

Do egzaminu poprawczego po wakacyach przeznaczono 8, stopień drugi otrzymało 7, stopień trzeci 2. Dobrych 72%.

KLASA VI.

Dembowski Leon.
 Groch Leon.
Klobassa-Zrencki Karol.
 Małyński Marek Emanuel.
Matakiewicz Maksymilian.

Michalski Kazimierz.
 Rykała Karol.
Zagórny-Marynowski Ludwik.
 Zaremba Władysław.

Do egzaminu poprawczego po wakacyach przeznaczono 7, stopień drugi otrzymało 3. Dobrych 84%.

KLASA VII.

Antonowicz Jan.
 Brudzewski Jan.
 Chrzanowski Jan.
 Filipkiewicz Roman.
 Grzybowski Feliks.
 Latinek Stanisław.
 Lipkowski Jerzy.

Morawetz Władysław.
 Nowicki Tadeusz.
 Steczkowski Stanisław.
 Tabaczyński Juliusz.
 Tarczałowicz Jan.
 Zimmerspitz Szymon.
 Żerawa Franciszek.

Do egzaminu poprawczego po wakacyach przeznaczono 3, stopień drugi otrzymał 1 uczeń. Dobrych 94%.

XIII.

OGŁOSZENIE.

Wpisy uczniów na rok szkolny 1891/2 odbywać się będą w dniach 29, 30. i 31. sierpnia od godziny 9—11 rano i od 4—5 popołudniu. Późniejsze zgłoszenia tylko w razie **ważnych** powodów i to tylko na mocy zezwolenia Wysokiej c. k. Rady szkolnej krajowej uwzględnione być mogą.

Uczniowie nowo wstępujący mają się zgłaszać do zapisu w towarzystwie rodziców lub opiekunów i przedłożyć świadectwo szkolne tego zakładu, w którym dotychczas byli, tudzież metrykę. Taksa wstępna 2 złr. 10 ct. Datek 1 złr. na zbiory naukowe składają wszyscy nowo wstępujący i dawni uczniowie.

Egzamina wstępne do I. klasy odbywać się będą w dwóch terminach 1. lipca i 1. września. Zgłosić się potrzeba najpóźniej 30. czerwca względnie 31. sierpnia.

Wybór jednego z tych dwóch terminów pozostawia się rodzicom uczniów. Powtórzenie wstępnego egzaminu ani w tym, ani w innym zakładzie nie jest dozwolone, gdyż wynik pierwszego egzaminu rozstrzyga stanowczo o przyjęciu lub nieprzyjęciu. Powtórzenie takiego egzaminu w innym zakładzie będzie w każdym razie nieważne.

Zakres wymagań przy egzaminie wstępnym do I klasy.

(Rozp. Wys. Rady szk. kr. z d. 16. maja 1887 l. 2764).

- a) z religii: Wiadomości, których uczeń nabyć powinien w szkołach czteroklasowych.
- b) z języka polskiego: Czytanie płynne i wyraźne, objaśnienie odczytanych ustępów pod względem treści i związku myśli; opowiadanie treści większymi ustępami; znajomość części mowy, odmiana imion

i czasowników, znajomość zdania pojedynczego, rozszerzonego i rozbiór jego części składowych pod względem składni zgody i rzędu; poprawne napisanie dyktatu z zakresu pojęć znanych uczniom, z uwzględnieniem głównych zasad interpunkcji.

- c) z języka niemieckiego: Czytanie płynne i zrozumiałe, znajomość odmiany rodzajników, rzeczowników, przymiotników, zaimków (osobistych, dzierżawczych, wskazujących i względnych); odmiana słów posiłkowych i czasowników słabych we wszystkich formach strony czynnej i biernej; odmiana najzwyczajszych czasowników mocnych; zasób wyrazów z zakresu pojęć uczniom znanych; poprawne napisanie łatwego dyktatu, którego treść przed podyktowaniem podano uczniom w języku polskim,
- d) z rachunków: Pisanie liczb do miliona włącznie; biegłość w czterech działaniach liczbami całkowitemi; pewność w tabliczce mnożenia, znajomość ważniejszych miar metrycznych.

Do sali, gdzie odbywa się egzamin, nie mają wstępu obce osoby.

Egzamin wstępny do klas od II — VII, tudzież egzamina poprawcze odbywać się będą w dniach 30. i 31 sierpnia.

Warunki przejścia uczniów z gimnazjum do szkoły realnej.

(Rozp. Wys. Rady szk. kr. z d. 16. maja 1887 l. 2764).

A) Uczeń gimnazjalny, ubiegający się o przyjęcie do II, III, IV lub V kl. realnej, może być uwolniony od egzaminu wstępnego: 1. z religii, 2. z języka polskiego, 3. niemieckiego, 4. z historii powszechnej, 5. historii naturalnej i 6. fizyki, jeżeli w świadectwie gimnazjalnem za ostatnie półrocze, poprzedzające bezpośrednio odnośną klasę realną, oprócz ogólnego stopnia dobrego (t. j. celującego albo pierwszego), otrzymał z wymaganego dla tej klasy przedmiotu i odnośnego materiału nauki cenzury przynajmniej «dostateczne» bez osłabiającego dodatku. Z reszty przedmiotów t. j. 1. matematyki, 2. chemii, 3. geografii i 4. rysunków, należy egzamin wstępny odbywać z wszelką ścisłością, by w interesie szkół realnych nie dopuszczać do tych zakładów uczniów nieudolnych.

B) Co do uczniów, którzy z gimnazjum tylko wskutek niedostatecznych cenzur z języków klasycznych otrzymali ogólny stopień drugi, zastrzega sobie Rada szkolna krajowa według okoliczności rozstrzygać w poszczególnych wypadkach, czy takiego ucznia przypuścić do egzaminu wstępnego do następnej klasy realnej, przyznając mu zresztą wskazane powyżej ulgi.

Rok szkolny rozpocznie się dnia 3. września uroczystem nabożeństwem o godzinie 8 rano.

Opłata szkolna wynosi 20 złr. za jedno półrocze, w markach szkolnych, które są do nabycia w c. k. Urzędzie podatkowym, i powinna być złożoną w przeciągu pierwszych sześciu tygodni.

Uczniowie, którzy po upływie sześciu tygodni opłaty szkolnej nie uiszcza, tracą bezwarunkowo prawo uczęszczania do Zakładu.

Ubodzy uczniowie mający dobrą klasę, dobre obyczaje i dobrą pilność uzyskają uwolnienie od opłaty szkolnej, jeśli wniosą do 15. września podanie do Wys. c. k. Rady szkolnej krajowej na ręce Dyrekcyi. Do podania należy dołączyć ostatnie świadectwo szkolne i świadectwo ubóstwa.

Wszyscy uczniowie obowiązani są zaraz z początkiem roku zaopatrzyć się w **przepisane książki i przybory szkolne**, a to pod groźbą natychmiastowego usunięcia z klasy.

Co do przedmiotów nadobowiązkowych, kto się na nie zapisze, nie może przerwać nauki bez zezwolenia Dyrekcyi.

Częste porozumienie się rodziców, opiekunów lub dozoru domowego ze szkołą jest rzeczą nader pożądaną i korzystną. Dyrektor i profesorowie udzielają wiadomości o postępie w naukach i zachowaniu się uczniów dwa razy na miesiąc t. j. co drugi tydzień w niedzielę po 1. i po 15. od godziny $\frac{1}{2}$ 10 — $\frac{1}{2}$ 11 przed południem w kancelaryi Dyrekcyi.

Dyrekcya c. k. Wyższej Szkoły Realnej

W Krakowie, dnia 25 czerwca 1892.

Dr. Hugo Zathey,
Dyrektor.

XIV.

Wykaz uczniów pobierających stypendya.

L.	Imię i nazwisko ucznia	Klasa	Nazwa fundacyi	Kwota roczna	
				złr.	ct.
1	Olas Julian	I b	Hr. Potockiego	100	—
2	Jawecki Eugeniusz	II a	Skarbowe	100	—
3	Lasoń Wiktor	II a	Dyzny Chromego	150	—
4	Wiśniewski Włodzimierz	II a	Szczepana Humberta	120	—
5	Zurowski Jan	II a	Andrzeja Żelchockiego	115	50
6	Dudek Henryk	II c	Skarbowe	100	—
7	Michalski Tomasz	III a	Szczepana Humberta	120	—
8	Nawrocki Marvan	IV a	Zygm. i Maryi Laskowskich	150	—
9	Hochstimm Abraham	IV b	Loewensteinowej	130	—
10	Kamiński Leon	IV b	Ks. Anny Ostrogskiej	105	—
11	Sądel Wojciech	IV b	Kaspra Zubowskiego	150	—
12	Janowski Bronisław	V	Szczepana Humberta	120	—
13	Zieliński Alojzy.	V	Kaspra Zubowskiego	150	—
14	Matakiewicz Maksymilian	VI	Kaspra Zubowskiego	150	—
15	Melnyk Mikołaj	VI	Samuela Głowińskiego	157	50
16	Grzybowski Feliks	VII	Szczepana Humberta	120	—
17	Taroni Ludwik	VII	Kaspra Zubowskiego	150	—
Ogólna kwota stypendyów wynosiła zatem . . .				2187	50

Do rozdziału VI.

Wynik klasyfikacyi prywatystów.

W klasie	I b	II b	II c	III a	IV b	VII	Razem
I. stopień	2	1	1	—	—	1	5
Do egzaminu poprawczego po wacyach przeznaczono	1	1	—	—	—	—	2
II stopień	—	—	—	1	1	—	2
Razem	3	2	1	1	1	1	9

IX.

Egzamin dojrzałości.

We wrześniu 1891 zgłosiło się do egzaminu 9 abiturjentów. Świadcstwo dojrzałości otrzymali:

- 1) Prysak Władysław,
- 2) Rosenzweig Adolf,
- 3) Szolajski Bogdan,
- 4) Żuławski Jerzy,
- 5) Sokołowski Stanisław (externista),
- 6) Lasko Stanisław,
- 7) Nitsch Leonard,
- 8) Rutkowski Władysław.

Trzej ostatni poprawiali z jednego przedmiotu (z fizyki). Jeden abiturjent reprobowany na rok, jeden nie zgłosił się do egzaminu.

Wykaz abiturjentów, którym przyznano świadectwo dojrzałości w czerwcu 1892.

L. p.	Imię i nazwisko abiturienta.	Kraj i miejsce urodzenia	Rok urodzenia	Religia	Narodowość	Uczęszczał do szkoły		Wynik egzaminu	Przysły zawód
						W innym zakładzie lat	tutaj lat		
1	Antonowicz Jan	Syrya Beirut.	1872	rzym. kat.	polska	4	3	dojrzały	służba polityczna w Turcyi
2	Brudzewski Kazimierz	W. Ks. Poznańskie Lednoga	1874	"	"	4	3	"	inżyniera
3	Grzybowski Feliks	W. Ks. Krakowskie Kraków.	1873	"	"	—	7	"	architektura
4	Latinek Stanisław	Galicja Nowy Sącz	1875	"	"	—	7	"	inżyniera
5	Lipkowski Jerzy	Ukraina Horodnica	1873	"	"	4	4	"	agronomia
6	Morawetz Władysław	W. Ks. Krakowskie Kraków	1875	"	"	—	7	"	górnictwo
7	Tabaczyński Juliusz	Galicja Fasiszowa	1870	"	"	—	5	"	inżyniera
8	Tarczałowicz Jan	Galicja Bochnia	1869	"	"	—	4	"	Instytut geograficzny
9	Żerawa Franciszek	W. Ks. Krakowskie Trzebinia	1872	"	"	—	7	dojrzały z odznaczeniem	inżyniera